

บทเรียนจากการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในประเทศไทยภายหลังการกระจายอำนาจ*

จันทรานูช มหากาญจนะ**

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาสภาพการแข่งขันของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น โดยอาศัยฐานข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยวิเคราะห์ข้อมูลรายงานผลการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นสามประเภท (องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล--ไม่รวมกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา) ที่เกิดขึ้นระหว่างปี พ.ศ.2555-2557 นอกจากนี้ ยังได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุของการจัดให้มีการเลือกตั้งท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีที่ไม่ปกติที่เกิดขึ้นระหว่างปี พ.ศ.2550-2557 และระดับการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นของประชาชนระหว่างปี พ.ศ.2551-2556 ทั้งนี้ เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของสภาพการแข่งขันการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นในประเทศไทย

ผลการประมวลข้อมูลการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ.2555-2557 พบว่าสภาพการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นส่วนใหญ่ในภาพรวมนั้นมีการแข่งขันกันระหว่างผู้สมัครตั้งแต่สองคนขึ้นไป และการผูกขาดการเลือกตั้งหรือการเลือกตั้งที่มีผู้ลงสมัครเพียงคนเดียวนั้นมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ จะมีสัดส่วนของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้สมัครสองคนขึ้นไปมากที่สุด และเมื่อนำเอาข้อมูลมาจำแนกตามเพศพบว่า สัดส่วนของเพศหญิงที่ชนะการเลือกตั้งจะสูงที่สุดในหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้ลงสมัครสามและสี่คน และเมื่อพิจารณาข้อมูลในส่วนของความเข้มข้นของการแข่งขันพบว่า การแข่งขันการเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ซึ่งมีสภาพของความเป็นชนบท) มีความสูสีเข้มข้นกว่าในเขตเมือง เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาลนคร และภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ เป็นภาคที่มีการแข่งขันที่สูสีเข้มข้นมากกว่าภาคอื่น ๆ และเมื่อจำแนกตามเพศก็พบว่า ในภาพรวมนั้นผู้ชนะการเลือกตั้งที่เป็นเพศชายต้องเผชิญกับความสูสีเข้มข้นในการเลือกตั้งมากกว่าผู้ชนะที่เป็นเพศหญิง สาเหตุที่จัดให้มีการเลือกตั้งในกรณีที่ไม่ปกติ (เช่น การลาออกของผู้บริหารท้องถิ่น เสียชีวิต ถูกสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง ถูกเพิกถอนสิทธิ) มีแนวโน้มลดลงระหว่างปี พ.ศ.2550-2552 และเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในปี พ.ศ.2553 2554 2555 และ 2556 ตามลำดับ ปริมาณการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีระดับที่สูงที่สุดเมื่อเทียบกับเทศบาลและองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยข้อมูลในส่วนนี้ก็ปรากฏในทิศทางเดียวกันกับข้อมูลสภาพการแข่งขันเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในส่วนอื่น ๆ

คำสำคัญ: การเลือกตั้งท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น การกระจายอำนาจ

* ผู้เขียนขอขอบคุณ น.ส.วารี อรรถบุตร นักศึกษาปริญญาโทหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ผู้ช่วยวิจัยที่ให้การสนับสนุนด้านการประมวลผลข้อมูลเบื้องต้น

** คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

อีเมล: chandranuj@hotmail.com

Local Elections after Decentralization in Thailand: Lessons Learned

Chandra Mahakanjana*

Abstract

This article investigates the level of competitiveness among candidates running for local executive positions in Thailand, utilizing local election data gathered from the Office of the Election Commission of Thailand. The analysis covers local elections in provincial administrative organizations, municipalities, and tambon administrative organizations between 2012–2014. The article also provides a brief analysis of the data on the causes of local elections between 2007–2013 (other than regular circumstances such as finishing terms or local unit upgrading) and voter turnout in local elections between 2008–2013.

The data make clear that a much higher percentage of local elections between 2012–2014 had more than one candidate running for local executive positions, while the number of local units with only one candidate decreased. The highest percentage of local units with two or more candidates were located in the northern, northeastern, and southern regions. When viewed by gender of all candidates, female candidates had a higher proportion of winners where there were three or four candidates running for local executive positions. The data also show that local elections in tambon administrative organizations and tambon-level municipalities tended to exhibit higher levels of competitiveness among candidates than in more metropolitan areas (such as provincial administrative organizations or city-level municipalities). Voter turnout in local executive elections was also on the rising trend, with the highest level in the area of tambon administrative organizations

Keywords: Local elections, local executives, decentralization

* Graduate School of Public Administration, National Institute of Development Administration (NIDA).

E-mail: chandranuj@hotmail.com

บทนำ

ตลอดหลายทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนา ได้มีการนำนโยบายการกระจายอำนาจไปปฏิบัติกันอย่างแพร่หลาย อย่างไรก็ตาม ผลการดำเนินนโยบายดังกล่าวในแต่ละประเทศก็มีผลกระทบที่แตกต่างกันไป บ้างเกิดปัญหาอุปสรรคในการดำเนินนโยบาย บ้างก็เกิดผลกระทบที่ไม่ได้คาดไว้ล่วงหน้า และในหลาย ๆ กรณี นโยบายการกระจายอำนาจก็ได้ส่งผลในแง่บวกเสมอไปสำหรับประเทศไทยนั้น กระบวนการกระจายอำนาจได้ถูกนำไปปฏิบัติอันเป็นผลมาจากเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี พ.ศ.2540 โดยมีเป้าประสงค์หลัก ๆ กล่าวคือ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับรากหญ้า (democratization from the grassroots) ทั้งนี้ เชื่อว่า นโยบายการกระจายอำนาจจะส่งผลทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของประชาชนในการบริหารท้องถิ่น ส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและความเป็นอิสระในการบริหารให้แก่หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น (local autonomy) ซึ่งแต่เดิม หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยมีความอ่อนแอทั้งทางด้านการบริหาร ประสพปัญหาการขาดแคลนบุคลากร และปัญหาศักยภาพทางการคลังท้องถิ่น นอกจากนี้ นโยบายการกระจายอำนาจยังมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการบริหารงานท้องถิ่น (boost local political participation) อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการสร้างประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับชาติ นโยบายการกระจายอำนาจยังถูกคาดหวังให้ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของการให้บริการสาธารณะในระดับท้องถิ่น (better quality of local public service delivery) ที่ตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันไป อันเป็นผลมาจากการที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในกระบวนการทางการเมืองและกระบวนการทางการบริหารของท้องถิ่นมากขึ้นนั่นเอง โดยจะส่งผลให้เกิดการตรวจสอบถ่วงดุลกันภายในระบบการเมืองของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นเอง (oversight) ไม่มากก็น้อย และส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการตรวจสอบของนักการเมืองท้องถิ่น (accountability) สร้างกลไกความรับผิดชอบ และส่งเสริมให้นักการเมืองมีความใส่ใจในความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นมากขึ้น

กระบวนการกระจายอำนาจในประเทศไทยได้ถูกดำเนินการอย่างต่อเนื่องตั้งแต่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี พ.ศ.2540 ถึงแม้ว่า สภาพทางการเมืองในประเทศไทยหลังจากนั้นจะขาดเสถียรภาพและอยู่บนความขัดแย้งรุนแรงมาตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ.2548 เป็นต้นมา อันส่งผลให้เกิดการทำรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2549 โดย พลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน เพื่อยึดอำนาจของรักษาการนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ในขณะนั้น และเกิดการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ขึ้น เจตนารมณ์ในการสานต่อนโยบายการกระจายอำนาจก็ยังคงถูกระบุในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไว้อย่างชัดเจน ส่งผลให้กระบวนการกระจายอำนาจยังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

ในระยะต่อมา มีการจัดการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นในวันอาทิตย์ที่ 23 ธันวาคม พ.ศ.2550 โดยกลุ่มการเมืองของทักษิณ ชินวัตร ก็ยังคงชนะการเลือกตั้งและเข้ามาจัดตั้งรัฐบาล สภาพทางการเมืองหลังจากนั้นเต็มไปด้วยความขัดแย้งรุนแรง เกิดการชุมนุมประท้วงเป็นวงกว้าง รวมทั้งมีการปิดท่าอากาศยาน ฯลฯ จนกระทั่งเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ.2551 นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ต้องพ้นจากตำแหน่ง เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้ยุบพรรคพลังประชาชน (พรรคไทยรักไทยเดิม) และ

เพิกถอนสิทธิทางการเมืองของคณะกรรมการบริหารพรรคคนละ 5 ปี อันส่งผลให้เกิดการลงมติของสภาผู้แทนราษฎร ในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ.2551 เพื่อเลือกนายกรัฐมนตรีแทนตำแหน่งที่ว่างลง โดยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (ผู้นำฝ่ายค้าน ในขณะนั้น) ได้รับความเห็นชอบตามมติของสภาผู้แทนราษฎรให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

ต่อมา ได้เกิดความขัดแย้งและเกิดการประท้วงโดยใช้ความรุนแรงเป็นวงกว้างอีกครั้งในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2552 ถึง พ.ศ.2553 เพื่อกดดันให้นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ลาออกจากตำแหน่ง แต่ไม่เป็นผลสำเร็จ จนกระทั่งในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2553 ได้เกิดการสลายการชุมนุม และแกนนำกลุ่มต่อต้านรัฐบาลในขณะนั้น (กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ-นปช.) ได้ประกาศยุติการชุมนุมในเวลาต่อมา อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการของรัฐบาลได้ลดลงอย่างต่อเนื่อง อันนำไปสู่การตัดสินใจยุบสภาในเวลาต่อมา และมีการจัดการเลือกตั้งทั่วไปอีกครั้งในวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ.2554 โดยนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ซึ่งเป็นน้องสาวของ นายทักษิณ ชินวัตร และหัวหน้าพรรคเพื่อไทย ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี (Thairath Online, B.E.2560)

จนมาถึงช่วงปลายปี พ.ศ.2556 ได้เกิดวิกฤตการณ์การเมืองขึ้นอีกครั้ง โดยมีสาเหตุมาจากการที่รัฐบาลภายใต้การนำของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้มีความพยายามในการผ่านร่างกฎหมายนิรโทษกรรมฯ และมีความพยายามในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ.2550 เพื่อให้สมาชิกวุฒิสมาชิกจากการเลือกตั้งทั้งหมดทำให้เกิดการชุมนุมประท้วงของกลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) อย่างกว้างขวาง จนนำไปสู่การทำรัฐประหารอีกครั้ง เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) นำโดย พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 และได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวปี พ.ศ.2557 ในเวลาต่อมา

ต่อมา ได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 85/2557 เรื่อง การได้มาซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นการชั่วคราว ลงวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ.2557 ใ้แจ้งการสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่ครบวาระหรือพ้นจากตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจนกว่าจะมีการประกาศเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ ได้ให้เหตุผลว่า เนื่องจากสถานการณ์ยังไม่อาจจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นได้โดยเรียบร้อย ดังนั้น จึงให้ดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นโดยการตั้งคณะกรรมการสรรหาเพื่อคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปพลางก่อน ส่วนของตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นที่ครบวาระนั้น ก็ให้ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติหน้าที่นายกององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป และหลังจากนั้นเพียงห้าเดือน ก็ได้มีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 1/2557 ลงวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ.2557 เรื่องการได้มาซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นการชั่วคราว ซึ่งได้กำหนดไว้ว่า เนื่องจากเท่าที่ผ่านมา ประชาชนในท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการแก้ไขปัญหาของประเทศในด้านต่าง ๆ จึงเห็นสมควรให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนแต่เดิมได้มีส่วนรับผิดชอบในฐานะตัวแทนของประชาชนในการบริหารท้องถิ่นในสถานการณ์ที่ยังไม่อาจจัดให้มีการเลือกตั้งได้ โดยกำหนดให้สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นที่บริหารงานจนครบวาระและต้องพ้นจากตำแหน่งให้คงดำรงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีประกาศให้มีการเลือกตั้งตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิก

สภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 1/2557 เรื่อง การได้มาซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นการชั่วคราว) หลังจากวันนั้นจวบจนถึงวันนี้ การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นก็ได้หยุดชะงักมาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว

เนื่องจากเท่าที่ผ่านมา ยังไม่มีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างเป็นระบบเกี่ยวกับลักษณะสภาพของการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สภาพการแข่งขันการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น อีกทั้งภาพพจน์ของการเมืองในระดับท้องถิ่นมักถูกมองในแง่ลบอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการผูกขาดอำนาจของผู้มีอิทธิพลในระดับท้องถิ่น การทุจริตคอร์รัปชันในหน่วยการปกครองท้องถิ่น ฯลฯ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ของการเลือกตั้งท้องถิ่นภายหลังการกระจายอำนาจจึงเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ เพื่อให้การวิเคราะห์การเมืองในระดับท้องถิ่นมีพื้นฐานที่มาจากข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลผลการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น และนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์สภาพการแข่งขัน โดยประมวลผลและวิเคราะห์จากจำนวนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นทั้งหมด และได้ดำเนินการวิเคราะห์ช่วงห่างของคะแนนระหว่างผู้ที่ชนะการเลือกตั้งและผู้ที่ได้คะแนนในระดับรองลงมาในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นที่เกิดขึ้นในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2555-2557 (จำนวนทั้งสิ้น 6,808 แห่ง ทั่วประเทศ) ทำให้ได้เห็นภาพโอกาสของผู้สมัครที่เป็นสตรีที่ชนะการเลือกตั้งนั้นจะมากขึ้นหรือน้อยลงอย่างไรในสถานการณ์ที่มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งในจำนวนที่ต่างกัน นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์สาเหตุของการจัดการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นระหว่างปี พ.ศ.2550-2557 ทั้งนี้ เพื่อจะแสดงให้เห็นว่า สัดส่วนของสาเหตุในการจัดการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นที่ไม่อยู่ในกรณีปกติ (ไม่ครบวาระ 4 ปี) มีมากขึ้นหรือน้อยลงเพียงใดในช่วงเวลาดังกล่าว และได้ทำการประมวลผลระดับของการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อให้เห็นภาพของความตื่นตัวของประชาชนในหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นในช่วงหลังการกระจายอำนาจ

ตารางที่ 1. แสดงจำนวนและรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระหว่างปี พ.ศ.2549-2560

วัน/เดือน/ปี	กทม.	เมือง พัทยา	อบจ.	เทศบาล				อบต.	รวมทั้งสิ้น
				นคร	เมือง	ตำบล	รวม		
11 กันยายน พ.ศ.2549	1	1	75	22	118	1,020	1,160	6,618	7,855
30 กันยายน พ.ศ.2550	1	1	75	23	129	1,124	1,160	6,500	7,853
30 กันยายน พ.ศ.2551	1	1	75	23	140	1,464	1,627	6,149	7,853
15 ธันวาคม พ.ศ.2552	1	1	75	23	142	1,841	2,006	5,770	7,853
7 ตุลาคม พ.ศ.2554	1	1	76	27	150	1,901	2,078	5,694	7,851
1 ธันวาคม พ.ศ.2557	1	1	76	30	176	2,234	2,440	5,335	7,853
1 ธันวาคม พ.ศ.2560	1	1	76	30	178	2,233	2,441	5,333	7,852

ที่มา: สำนักพัฒนาระบบรูปแบบและโครงสร้าง กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะสภาพของการแข่งขันในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในประเทศไทยช่วงภายหลังการกระจายอำนาจ
2. เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุของการจัดให้มีการเลือกตั้งท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีที่ไม่ปกติ
3. เพื่อศึกษาระดับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นของประชาชนในช่วงหลังการกระจายอำนาจ
4. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของสภาพการแข่งขันการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นในประเทศไทย

ขอบเขตของงานวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาสภาพการแข่งขันของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น โดยอาศัยข้อมูลหลักจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยจะวิเคราะห์ข้อมูลรายงานผลการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นสามประเภท (องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล-ไม่รวมกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา) ที่เกิดขึ้นระหว่างปี พ.ศ.2555-2557

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้อาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลผลการเลือกตั้งท้องถิ่นทั่วประเทศที่เกิดขึ้นระหว่างปี พ.ศ.2555-2557 (ทั้งหมด 6,808 แห่ง) และข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุที่จัดให้มีการเลือกตั้งของหน่วยการปกครองท้องถิ่นระหว่างปี พ.ศ.2550-2557 โดยอาศัยข้อมูลหลักจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

นโยบายการกระจายอำนาจ

นโยบายการกระจายอำนาจนั้นมีวัตถุประสงค์อยู่หลายประการด้วยกัน ตลอดหลายทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนา ได้มีการนำนโยบายการกระจายอำนาจไปปฏิบัติกันอย่างแพร่หลาย อย่างไรก็ตาม ผลการดำเนินนโยบายดังกล่าวในแต่ละประเทศก็มีผลกระทบที่แตกต่างกัน บ้างเกิดปัญหาอุปสรรคในการดำเนินนโยบาย บ้างก็เกิดผลกระทบที่ไม่ได้คาดหวัง รวมทั้งนโยบายการกระจายอำนาจก็ได้ส่งผลในแง่บวกเสมอไป (Manor, 1999: 13-25) สำหรับประเทศไทยนั้น กระบวนการกระจายอำนาจในประเทศไทยได้ถูกนำไปปฏิบัติอันเป็นผลมาจากเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี พ.ศ.2540 โดยมีเป้าประสงค์หลัก ๆ ดังต่อไปนี้

- Democratization from the grassroots: เพื่อส่งเสริมการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับรากหญ้า ทั้งนี้ เชื่อว่า นโยบายการกระจายอำนาจจะส่งผลทำให้เกิดกระบวนการการเรียนรู้ของประชาชนในการบริหารท้องถิ่น ส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตน

- Local autonomy: เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยมีความอ่อนแอทั้งทางด้านการบริหาร ประสบปัญหาการขาดแคลนบุคลากรและศักยภาพทางการคลัง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาในการจัดเก็บรายได้ของท้องถิ่น เป็นปัญหาเรื้อรังมาเป็นเวลายาวนาน นโยบายการกระจายอำนาจถูกคาดหวังว่าจะบรรเทาปัญหาดังกล่าว โดยการส่งเสริมให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นทั่วประเทศมีความเป็นอิสระมากยิ่งขึ้น
- Boost local political participation: เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการบริหารงานท้องถิ่น อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการสร้างประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับชาติ
- Better public service delivery: เพื่อการพัฒนาคุณภาพของการให้บริการสาธารณะในระดับท้องถิ่น ทั้งนี้ เชื่อว่า การกระจายอำนาจจะส่งผลให้การให้บริการสาธารณะในระดับท้องถิ่นมีคุณภาพและตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น กระบวนการทางการเมือง และกระบวนการการบริหารของท้องถิ่นมากขึ้นนั่นเอง
- Oversight: เพื่อให้มีการตรวจสอบถ่วงดุลกันภายในระบบการเมืองของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น การปฏิรูปโครงสร้างทางการเมืองของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นถูกคาดหวังว่าจะส่งผลให้เกิดการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจกันระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ
- Accountability: เพื่อส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการถูกตรวจสอบของนักการเมืองท้องถิ่น สร้างกลไกความรับผิดชอบ และส่งเสริมให้นักการเมืองมีความใส่ใจในความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นมากขึ้น (Cohen & Peterson, 1999: 1-3)

ในส่วนของเป้าประสงค์แรกของการกระจายอำนาจและการปรับโครงสร้างทางการเมืองของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับรากหญ้าที่มาจากฐานคิดที่ว่า นโยบายกระจายอำนาจจะส่งผลทำให้เกิดกระบวนการการเรียนรู้ทางการเมืองของประชาชนในการบริหารท้องถิ่น เกิดการแข่งขันกันของผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อยกระดับของความสามารถในการถูกตรวจสอบของนักการเมืองท้องถิ่น และส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนนั้น ยังไม่ปรากฏว่ามีการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้อย่างเป็นรูปธรรมในประเทศไทย ดังนั้น งานวิจัยชิ้นนี้จะมุ่งศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อวิเคราะห์สภาพของการแข่งขันดังกล่าวในระดับท้องถิ่นนั่นเอง

การเลือกตั้งท้องถิ่น (Local Elections)

การเลือกตั้ง ซึ่งเป็นหนึ่งในองค์ประกอบหลักของระบอบประชาธิปไตยนั้น อาจมีได้หลายรูปแบบด้วยกัน Hague และ Harrop (2004) ได้อธิบายความหลากหลายของรูปแบบของการเลือกตั้งไว้ ดังต่อไปนี้

ระบบคะแนนเสียงที่เหนือกว่า (Plurality และ Majority Systems) คือระบบที่ผู้ที่ชนะการเลือกตั้งจะได้ที่นั่งไปทั้งหมด โดยระบบคะแนนเสียงที่เหนือกว่านี้จะมีสามรูปแบบคือ

1) Plurality หรือที่เรียกกันว่า first-past-the-post ซึ่งหมายความว่า ผู้ที่ได้คะแนนสูงที่สุดในการเลือกตั้งจะเป็นผู้ที่ชนะการเลือกตั้ง โดยไม่จำเป็นต้องได้คะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่ง วัตถุประสงค์หลักของการใช้ระบบการเลือกตั้งแบบนี้คือ ความหวังว่าจะได้รัฐบาลที่มีเสียงข้างมากในสภาที่มาจากพรรคการเมืองเดียวมาบริหารประเทศ ซึ่งจะพบเห็นได้มากในประเทศที่ใช้ระบบรัฐสภาหรือ Parliamentary System

2) ระบบคะแนนเสียงที่เหนือกว่าในรูปแบบที่สอง จะเรียกว่า ระบบเสียงข้างมาก ซึ่งใช้ระบบ Plurality เช่นกัน แต่การที่ผู้แข่งขันจะชนะการเลือกตั้งได้นั้น จะต้องได้รับคะแนนเกินกึ่งหนึ่งขึ้นไปเท่านั้น ด้วยฐานคติที่ว่า ผู้ที่จะเข้าไปมีอำนาจทางการเมืองจะต้องได้รับการยอมรับจากคนมากกว่าครึ่งหนึ่งในสังคมเท่านั้น

3) ระบบบัตรเลือกตั้งสองใบ ในกรณีที่ไม่มีผู้สมัครคนใดชนะเสียงข้างมากในการแข่งขันรอบแรก ผู้สมัครที่ได้คะแนนสูงที่สุดสองคนแรกจะผ่านกระบวนการการเลือกตั้งอีกครั้งที่เรียกว่า run-off ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ผู้สมัครที่มีเสียงข้างมากนั่นเอง

ระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วน (Proportional Systems) จริง ๆ แล้วระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วนนี้เพิ่งถูกนำมาใช้ได้เมื่อไม่นานนักเมื่อเทียบกับระบบ first-past-the-post และระบบเสียงข้างมาก โดยถูกริเริ่มขึ้นในประเทศในแถบยุโรปในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ในปัจจุบันนี้ระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วนได้รับความนิยมมากกว่าระบบ first-past-the-post และระบบเสียงข้างมาก โดยระบบสัดส่วนนี้ตั้งอยู่บนหลักที่เป็นการหาตัวแทนในระดับพรรคการเมืองมากกว่าระดับพื้นที่ โดยพรรคการเมืองควรจะได้รับจำนวนเก้าอี้ตามสัดส่วนของคะแนนเสียงที่พรรคนั้น ๆ ได้รับ ระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วนจะทำให้พรรคการเมืองที่มีขนาดเล็กค่อนข้างเสียเปรียบพรรคการเมืองขนาดใหญ่ นอกจากนี้ โอกาสที่จะเกิดรัฐบาลที่มีเสียงข้างมากในสภาได้น้อย เพราะจำนวนพรรคต่าง ๆ ที่รับสัดส่วนที่นั่งในสภามีจำนวนมากกว่าระบบ Plurality และระบบเสียงข้างมาก ดังนั้น การเลือกตั้งแบบสัดส่วนจึงมีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดรัฐบาลผสม

ระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วนสามารถถูกแบ่งออกได้เป็นสองประเภทหลัก ๆ คือ 1) ระบบบัญชีรายชื่อ โดยประชาชนจะเลือกชุดของรายชื่อผู้ลงสมัครของแต่ละพรรค จำนวนเสียงของแต่ละพรรคที่ได้รับจะเป็นตัวกำหนดสัดส่วนของจำนวนที่นั่งที่พรรคนั้น ๆ จะได้รับ โดยจะพิจารณาไล่ไปตามลำดับของผู้สมัคร โดยที่ประชาชนไม่มีสิทธิในการเลือกผู้สมัครในบัญชีรายชื่อของพรรค 2) ระบบ Single Transferable Vote (STV) โดยจะใช้ระบบการเปิดรายชื่อ โดยระบบนี้จะเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเลือกพรรคพร้อมรายชื่อที่พรรคกำหนดหรือสามารถเลือกผู้สมัครที่ตนต้องการได้จากรายชื่อเหล่านั้น

ระบบการเลือกตั้งแบบผสม (Mixed Systems) เป็นการนำระบบการเลือกตั้งแบบ Plurality มาผสมกับระบบสัดส่วน หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นระบบ Hybrid โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะนำจุดแข็งของแต่ละแบบมารวมกันไว้ การเลือกตั้งแบบผสมนี้จะใช้ความเป็นตัวแทนเชิงพื้นที่ของระบบ Plurality และความเป็นตัวแทนของพรรคการเมืองของระบบสัดส่วน (proportional system) นั่นเอง สามารถแบ่งออกเป็นสองประเภทย่อย ๆ คือระบบเสียงส่วนมากแบบผสม (mixed member majoritarian--MMM) และระบบสัดส่วนแบบผสม (mixed member proportional--MMP) หรือระบบเพิ่มเติม (Additional member system--AMS)

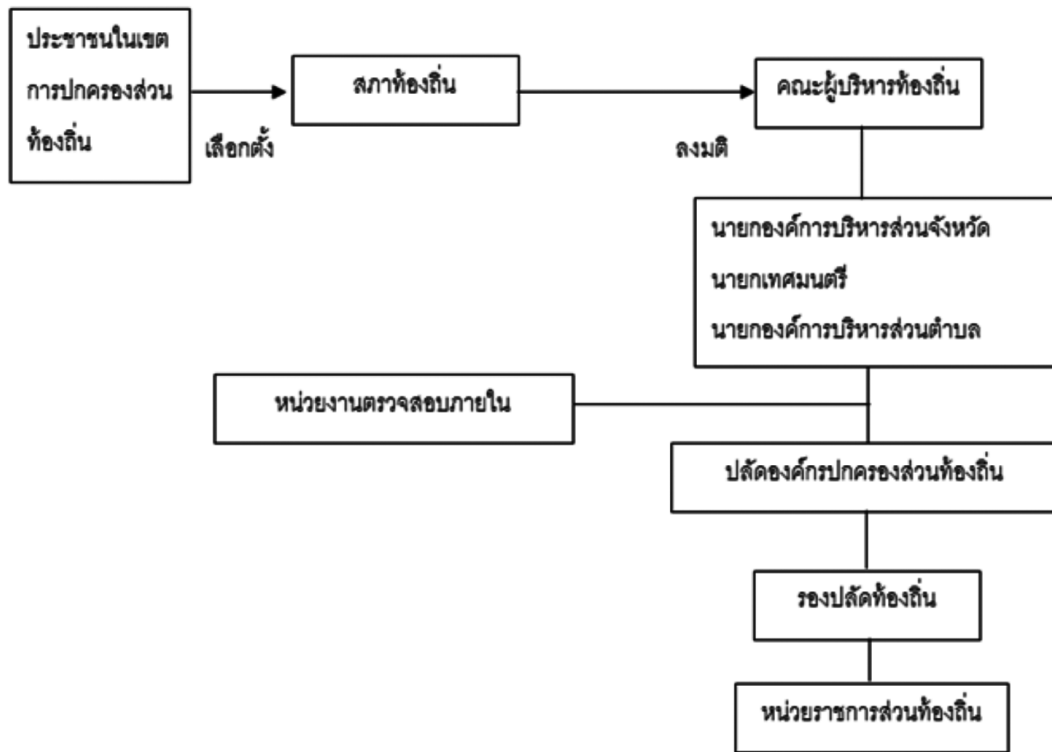
1. ระบบเสียงส่วนมากแบบผสม คือระบบที่ประชาชนจะมีสิทธิลงคะแนนสองส่วน ส่วนแรกคือคะแนนที่ลงให้กับผู้แทนแบบแบ่งเขต และอีกคะแนนหนึ่งลงให้กับพรรคการเมืองในระบบรายชื่อ โดยที่จำนวนที่นั่งของทั้งสองประเภทจะไม่มีเชื่อมโยงกัน ตัวอย่างของประเทศที่ใช้ระบบนี้ เช่น ประเทศไทย และประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น

2. ระบบสัดส่วนแบบผสมหรือระบบเพิ่มเติม มีเนื้อหาใกล้เคียงกับระบบเสียงส่วนมากแบบผสม เว้นแต่ว่า ในระบบสัดส่วนแบบผสมนั้น จะพิจารณาจำนวนผู้ชนะการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตของแต่ละพรรคก่อน แล้วจึงมาพิจารณาจำนวนที่นั่งเพิ่มเติมตามสัดส่วนคะแนนที่แต่ละพรรคได้รับจากระบบบัญชีรายชื่อ ตัวอย่างของประเทศที่ใช้ระบบนี้ เช่น ประเทศเยอรมันและประเทศอิตาลี เป็นต้น (Hague & Harrop, 2004: 148-150)

โดยระบบการเลือกตั้งในประเทศไทยทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นได้ใช้ระบบการเลือกตั้งแบบ plurality/first-past-the-post มาโดยตลอด อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ.2540 ก็ได้นำระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วนมาผสมผสานกับระบบ Plurality ในการเลือกตั้งระดับชาติ

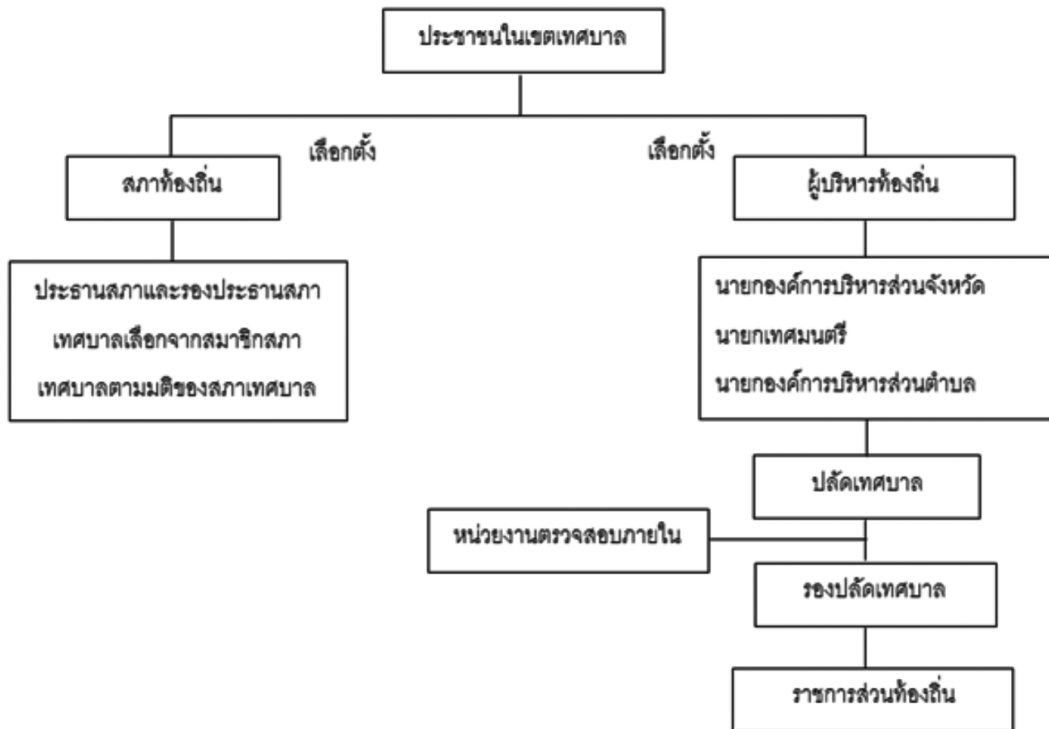
ระบบโครงสร้างการเลือกตั้งท้องถิ่นในประเทศไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน

ในช่วงก่อนที่จะมีการกระจายอำนาจ ระบบการเลือกตั้งท้องถิ่นในประเทศไทยจะมีลักษณะเป็นการเลือกตั้งทางอ้อม โดยผู้ที่ได้คะแนนสูงสุดในการเลือกตั้งจะเป็นผู้ซึ่งชนะการเลือกตั้ง กล่าวคือ ผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นจะลงคะแนนเสียงเลือกตัวแทนเพื่อเข้าไปนั่งอยู่ในสภาท้องถิ่น (ฝ่ายนิติบัญญัติ) โดยตัวแทนที่ได้รับการเลือกตั้งทั้งหมดนี้จะเป็นผู้ที่จะไปเลือกกลุ่มผู้บริหารท้องถิ่นต่อไป ซึ่งสามารถเปรียบได้กับระบบรัฐสภาในระดับชาตินั้นเอง อย่างไรก็ตาม ระบบการเลือกตั้งแบบนี้ส่งผลให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีความอ่อนแอ (โดยเฉพาะในกรณีของประเทศไทย) ซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นมักจะถูกเลื่อยขาเก้าอี้โดยสภาท้องถิ่นอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเกิดการจัดสรรผลประโยชน์ไม่ลงตัวกันในสภาท้องถิ่น ดังนั้น การหมุนเวียนเปลี่ยนตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นจึงมักเกิดขึ้นอยู่เสมอในช่วงก่อนการกระจายอำนาจ ผู้บริหารท้องถิ่นมักจะไม่ดำรงตำแหน่งไม่ครบวาระ 4 ปี โดยลักษณะเช่นนี้ก็เกิดขึ้นในระดับชาติเช่นเดียวกันในช่วงก่อนการปฏิรูปการเมืองปี พ.ศ.2540 ที่ไม่มีนายกรัฐมนตรีคนใดที่มาจากกาเลือกตั้งที่ดำรงตำแหน่งครบวาระ 4 ปี ซึ่งลักษณะของความไม่มีเสถียรภาพของฝ่ายบริหารนี้เป็นเหตุให้มีความพยายามในการที่จะสร้างความเข้มแข็งให้แก่ฝ่ายบริหาร (strong executive/strong mayor system) ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี พ.ศ.2540 ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น โดยในระดับชาตินั้น ได้มีการกำหนดกติกาหลาย ๆ ประการ ที่ส่งผลทำให้อำนาจของนายกรัฐมนตรีหรือหัวหน้าพรรครัฐบาล มีอำนาจที่เข้มแข็ง ฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งรวมถึงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ไม่มีอำนาจต่อรองมากนัก ตัวอย่างเช่น การกำหนดระยะเวลาของความเป็นสมาชิกพรรคการเมือง (ไม่น้อยกว่า 90 วัน) ก่อนที่จะมีสิทธิ์ลงสมัครรับเลือกตั้ง ทั้งนี้ มีเจตนารมณ์เพื่อไม่ให้เกิดการย้ายพรรคการเมือง อย่างไรก็ตาม ก็ได้ส่งผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรค โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พรรครัฐบาล ไม่ต้องการสร้างความขัดแย้งกับนายกรัฐมนตรี อันนำไปสู่การเกิดปรากฏการณ์ที่เรียกว่า “เผด็จการรัฐสภา” นั้นเอง (Mahakanjana, 2016: 498-502)

ภาพที่ 1. แสดงโครงสร้างการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในช่วงก่อนการกระจายอำนาจ

ในส่วนของรูปแบบและโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยนั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่หลายครั้ง แต่สาระสำคัญก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปมากนัก จนกระทั่งมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ที่ได้มีการบัญญัติเรื่องของการปกครองท้องถิ่นไว้ในมาตรา 78 และในหมวดที่ 9 ตั้งแต่มาตรา 282-290 โดยทั้ง 9 มาตราของหมวด 9 นี้ มีมาตราหนึ่งคือ มาตรา 285 ที่เปิดช่องให้ฝ่ายบริหารมีที่มาได้ 2 ทางคือ อาจมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือจะมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นหรือเป็นการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นทางอ้อมของประชาชนก็ได้ มิใช่เพียงรูปแบบสภา-ผู้บริหารท้องถิ่น ได้เพียงรูปแบบเดียวเท่านั้น อย่างไรก็ตาม หลังจากนั้น ก็ได้มีการปรับปรุงกฎหมายการเลือกตั้งท้องถิ่นอีกครั้ง โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งมีโครงสร้างแบบเดียวกันทั้งหมดคือ ผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรง ทั้งนี้ เพื่อให้ฝ่ายบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้มแข็งและมีเสถียรภาพมากขึ้น (Mahakanjana, 2014: 14-16)

ภาพที่ 2. แสดงโครงสร้างการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในช่วงหลังการกระจายอำนาจ

กล่าวโดยสรุป รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ.2540 ได้ส่งผลให้เกิดการตราพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 ที่ได้วางหลักเกณฑ์การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นด้วยวิธีการเลือกตั้งโดยตรงให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภท และในเวลาต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฉบับนี้อีกครั้งในปี พ.ศ.2546 และในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ.2546 ก็ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติที่สำคัญต่อการเลือกตั้งท้องถิ่น ได้แก่ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2546 พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ.2546 และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2546 โดยพระราชบัญญัติทั้งสามฉบับนี้ได้ส่งผลให้เกิดการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงทั่วทั้งประเทศเป็นครั้งแรก อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากการรัฐประหารในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557 โดย พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) ได้อำนาจตามมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ.2557 ออกประกาศหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 85/2557 ลงวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ.2557 เรื่อง การได้มาซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นการชั่วคราว ซึ่งมีผลทำให้การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นทุกประเภทถูกระงับจนกระทั่งถึงทุกวันนี้

ผลการศึกษา

งานวิจัยชิ้นนี้ได้ทำการประมวลผลการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นระหว่างปี พ.ศ.2555-2557 และได้ทำการประมวลข้อมูลสาเหตุของการจัดการเลือกตั้งระหว่างปี พ.ศ. 2550-2557 โดยในส่วนของผลการศึกษานี้มีโครงสร้างการรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- วิเคราะห์ข้อมูลจำนวนของผู้ลงสมัครแข่งขันในการเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น โดยจำแนกตามปี (พ.ศ.2555-2557) ประเภทของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น จำแนกตามภาค และจำแนกตามเพศของผู้ที่ชนะการเลือกตั้ง ทั้งนี้ เพื่อให้เห็นภาพของการแข่งขันในมิติต่าง ๆ โดยการประมวลข้อมูลนั้นจะพิจารณาจากจำนวนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งของทุกหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในปีนั้น ๆ และนำข้อมูลจำนวนผู้ลงสมัครนั้นมาจำแนกตามประเภทของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ภาค และเพศของผู้ที่ชนะการเลือกตั้ง

- วิเคราะห์ข้อมูลความเข้มข้นสูงสุดของการแข่งขันเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น โดยใน ส่วนนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์จากช่วงความห่างระหว่างจำนวนคะแนนเสียงที่ผู้ที่ชนะการเลือกตั้งได้รับ เทียบกับคะแนนเสียงที่ผู้ที่แพ้การเลือกตั้งในลำดับถัดไปได้รับ (โดยคำนวณความต่างของคะแนนของผู้ชนะและผู้แพ้ ออกมาเป็นค่าร้อยละของคะแนนที่ผู้ที่ชนะการเลือกตั้งได้รับ) โดยข้อมูลร้อยละของความต่างของคะแนนเสียงของทุก ๆ หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทจะถูกนำมาบวกรวมกัน แล้วหารด้วยจำนวนหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทนั้น ๆ นอกจากนี้ ได้จำแนกข้อมูลดังกล่าวตามเพศของผู้ที่ชนะการเลือกตั้ง และรายภาค (รายละเอียดผลของการคำนวณจะถูกอธิบายไว้ในภาคผนวกที่ 2 - ภาคผนวกที่ 5)

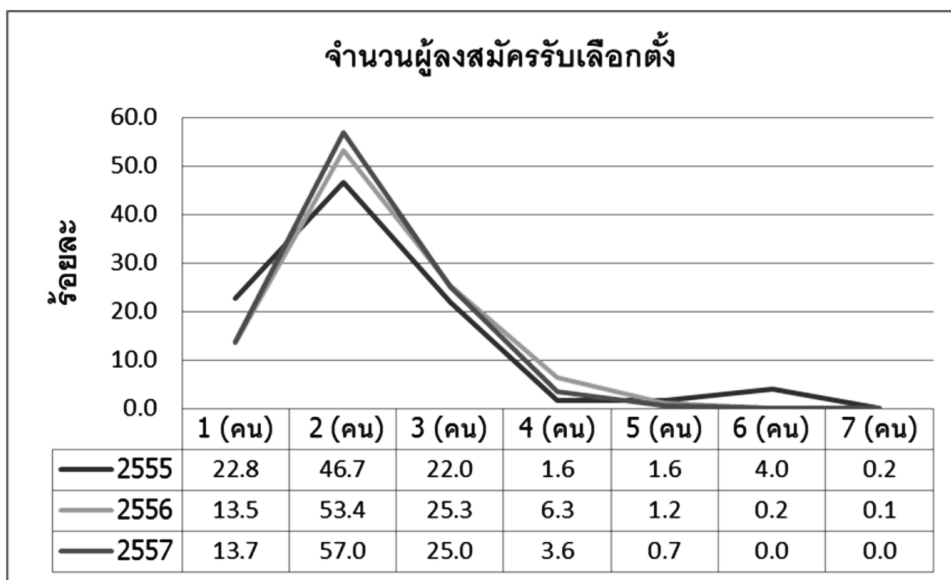
- ในส่วนของข้อมูลสาเหตุที่จัดให้มีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นนั้น ผู้วิจัยได้ประมวลข้อมูลสาเหตุที่มีการจัดการเลือกตั้งของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งที่จัดการเลือกตั้งในปี พ.ศ.2550-2557 ทั้งนี้ เพื่อที่จะพิจารณาว่า หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดให้มีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นที่มีเหตุผลนอกเหนือจากกรณีปกติ (เช่น เนื่องจากผู้บริหารเดิมครบวาระ หรือเกิดการยกฐานะจากประเภทของหน่วยการปกครองท้องถิ่นเดิมขึ้นเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่สูงขึ้นไป เป็นต้น) มีมากหรือน้อยเพียงใด

- วิเคราะห์ข้อมูลของการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นประเภทต่าง ๆ ระหว่างปี พ.ศ.2551-2556 ทั้งนี้ เพื่อที่จะได้เห็นแนวโน้มของความตื่นตัวของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น

จำนวนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น ระหว่างปี พ.ศ.2555-2557

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา นับตั้งแต่การดำเนินนโยบายการกระจายอำนาจเป็นต้นมา ได้มีการวิพากษ์วิจารณ์และตั้งข้อสงสัยกันอย่างกว้างขวางว่า การให้อำนาจที่เข้มแข็งขึ้นแก่ผู้บริหารท้องถิ่นผ่านการวางระบบการเลือกตั้งแบบ Strong Mayor นั้น จะเป็นการเพิ่มแนวโน้มที่จะทำให้เกิดผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นเข้ามาผูกขาดอำนาจและกุมตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นเป็นระยะเวลายาวนานได้มากขึ้น และอาจจะทำให้การแข่งขันในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นมีลักษณะของการผูกขาดอำนาจมากยิ่งขึ้น (กล่าวคือ มักจะไม่มีการแข่งขันในการลงสมัครรับเลือกตั้ง หรือหากในกรณีที่มีคู่แข่ง ก็อาจจะไม่เกิดการแข่งขันกันอย่างแท้จริง) นอกจากนี้ ยังได้มีการปลดล็อคการจำกัดจำนวนวาระของผู้บริหารท้องถิ่น (ที่แต่เดิมถูกกำหนดไว้ว่า ผู้บริหารท้องถิ่นจะอยู่ในตำแหน่งได้ไม่เกิน 2 วาระติดต่อกัน) ให้สามารถดำรงตำแหน่งต่อเนื่องได้โดยไม่จำกัด อย่างไรก็ตาม

เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ.2560 ที่ผ่านมา กระทรวงมหาดไทยได้จัดทำความคิดเห็นเพิ่มเติมต่อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 6 ฉบับ ส่งไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ทั้งนี้ เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการเลือกตั้งท้องถิ่น โดยหนึ่งในข้อเสนอแนะคือ การเสนอให้กลับไปจำกัดวาระการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่นทุกรูปแบบเช่นเดิม โดยไม่ให้ดำรงตำแหน่งเกิน 2 วาระติดต่อกัน ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการผูกขาดและสร้างฐานอำนาจในตำแหน่งนั่นเอง (Chuwaree, 2017)

ภาพที่ 3. แสดงจำนวนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นระหว่างปี พ.ศ.2555-2557 โดยแสดงเป็นค่าร้อยละ
ที่มา: ประมวลผลจากข้อมูลการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นระหว่างปี พ.ศ.2555-2557 จากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

หากพิจารณาข้อมูลในภาพที่ 3 จะเห็นได้ว่า จำนวนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นในปี พ.ศ.2555-2557 มีความหลากหลาย โดยในปี พ.ศ.2555 หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้ลงสมัครเพียงคนเดียว (ไม่มีคู่แข่ง) มีสัดส่วนอยู่ที่ 22.8% และหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้ลงสมัครแข่งขันกันสองคนมีสัดส่วนอยู่ถึง 46.7% สัดส่วนของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีจำนวนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง 3 4 5 6 และ 7 คน อยู่ที่ 22% 1.6% 1.6% 4% และ 0.2% ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่า การเลือกตั้งปี พ.ศ.2555 มีสัดส่วนของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งสองคนขึ้นไปอยู่ถึง 76.1% และข้อมูลเป็นลักษณะเดียวกันในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2556 ที่มีสัดส่วนของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้ลงสมัครเพียงคนเดียวหรือไม่มีคู่แข่งลดลงเหลือเพียง 13.5% เท่านั้น โดยลดลงจากปี พ.ศ.2555 ถึง 9.3% และที่น่าสนใจคือ สัดส่วนของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้ลงสมัครจำนวนสองคนได้เพิ่มขึ้นมาอยู่ที่ 53.4% และสัดส่วนของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีจำนวนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง 3 4 และ 5 คน อยู่ที่ 25.3% 6.3% 1.2% ตามลำดับ ข้อมูลการเลือกตั้ง ในปี พ.ศ.2556 จึงแสดงภาพคร่าว ๆ ให้เห็นว่า การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นมีการแข่งขันกันมากขึ้น โดยจะเห็นได้ว่า สัดส่วนของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งสองคนขึ้นไปมีอยู่ถึง 86.5% และเมื่อพิจารณาข้อมูลจำนวนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งในปี พ.ศ.2557 จะเห็นจำนวนสัดส่วนของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการแข่งขันตั้งแต่สองคนขึ้นไปก็มีสัดส่วนใกล้เคียงกับปี พ.ศ.2556 คือ 86.3%

จำนวนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น จำแนกตามประเภทของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ระหว่างปี พ.ศ.2555-2557

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้ประมวลข้อมูลผลการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น โดยการนับจำนวนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น แยกตามประเภทของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ระหว่างปี พ.ศ.2555-2557 ผลปรากฏตามข้อมูลในตารางที่ 2 (สำหรับรายละเอียดเป็นกราฟเส้น โปรดดูในภาคผนวกที่ 1)

ตารางที่ 2. แสดงจำนวนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น จำแนกตามประเภทของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ระหว่างปี พ.ศ.2555-2557

ประเภท อปท.ที่มี การเลือกตั้ง	พ.ศ.	จำนวนผู้ลงสมัครเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น							รวม
		1 (คน)	2 (คน)	3 (คน)	4 (คน)	5 (คน)	6 (คน)	7 (คน)	
รวม อปท. ที่มีกา รเลือกตั้ง	2555	643 (22.8%)	1317 (46.7%)	620 (22%)	183 (1.6%)	45 (1.6%)	10 (4.0%)	5 (0.2%)	2823 (100%)
	2556	443 (13.5%)	1747 (53.4%)	826 (25.3%)	207 (6.3%)	40 (1.2%)	5 (0.2%)	2 (0.1%)	3270 (100%)
	2557	98 (13.7%)	407 (57%)	179 (25%)	26 (3.6%)	5 (0.7%)	-	-	715 (100%)
	รวม	1184 (17.4%)	3471 (51.0%)	1625 (23.9%)	416 (6.1%)	90 (1.3%)	15 (0.2%)	7 (0.1%)	6808 (100%)
	เทศบาลตำบล	2555	209 (25.2%)	383 (46.2%)	180 (21.7%)	47 (5.6%)	5 (0.6%)	5 (0.6%)	-
2556	83 (16.9%)	265 (51.36%)	130 (25.19%)	32 (6.20%)	6 (1.16%)	-	-	516 (100%)	
2557	64 (13.9%)	274 (59.7%)	105 (22.9%)	14 (3.1%)	2 (0.4%)	-	-	459 (100%)	
รวม	356 (19.7%)	922 (51.1%)	415 (23.0%)	93 (5.2%)	13 (0.7%)	5 (0.3%)	-	1804 (100%)	
เทศบาลเมือง	2555	23 (22.11%)	38 (36.5%)	23 (22.11%)	17 (16.3%)	1 (1%)	-	2 (1.9%)	104 (100%)
	2556	8 (30.8%)	6 (23.1%)	9 (34.6%)	1 (3.9%)	2 (7.7%)	-	-	26 (100%)
	2557	1 (8.3%)	4 (33.3%)	7 (58.3%)	-	-	-	-	12 (100%)
	รวม	32 (22.5%)	48 (33.8%)	39 (27.5%)	18 (12.7%)	3 (2.1%)	-	2 (1.4%)	142 (100%)
เทศบาลนคร	2555	7 (38.9%)	3 (16.7%)	4 (22.2%)	1 (5.6%)	2 (11.1%)	-	1 (5.6%)	18 (100%)
	2556	-	2 (40%)	1 (20%)	1 (20%)	-	-	1 (20%)	5 (100%)
	2557	-	-	-	-	-	-	-	-
	รวม	7 (30.4%)	5 (21.7%)	5 (21.7%)	2 (8.7%)	2 (8.7%)	-	2 (8.7%)	23 (100%)
อบค.	2555	394 (21.7%)	880 (48.4%)	397 (21.8%)	112 (6.2%)	33 (1.8%)	3 (0.2%)	1 (0.1%)	1820 (100%)
	2556	352 (13.0%)	1472 (54.2%)	686 (25.2%)	170 (6.3%)	32 (1.2%)	5 (0.2%)	1 (0.0%)	2718 (100%)
	2557	33 (13.6%)	129 (53.3%)	66 (27.3%)	11 (4.5%)	3 (1.2%)	-	-	242 (100%)
	รวม	779 (16.3%)	2481 (51.9%)	1149 (24.0%)	293 (6.1%)	68 (1.4%)	8 (0.2)	2 (0.0)	4780 (100%)
อบจ.	2555	10 (19.2%)	13 (25%)	16 (30.8%)	6 (11.5%)	4 (7.7%)	2 (3.9%)	1 (1.9%)	52 (100%)
	2556	-	2 (40%)	-	3 (60%)	-	-	-	5 (100%)
	2557	-	-	1 (50%)	1 (50%)	-	-	-	2 (100%)
	รวม	10 (16.9%)	15 (25.4%)	17 (28.8%)	10 (16.9%)	4 (6.8%)	2 (3.4%)	1 (1.7%)	59 (100%)

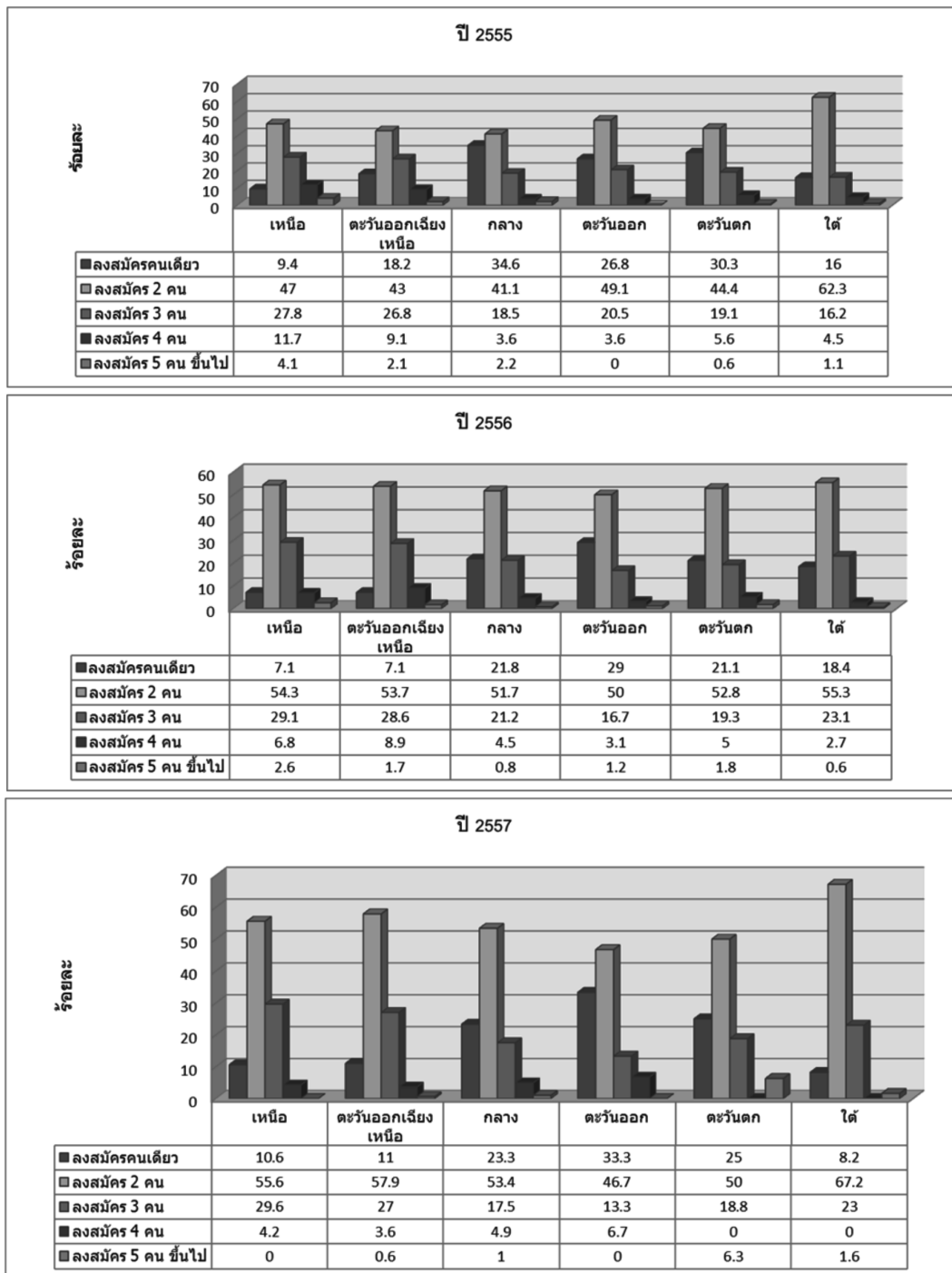
ที่มา: ประมวลผลจากข้อมูลการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นระหว่างปี พ.ศ.2555-2557 จากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

หากพิจารณาข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 2 จะพบว่า เมื่อจำแนกข้อมูลตามประเภทของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น สัดส่วนของจำนวนหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นแบบที่มีคู่แข่งและไม่มีคู่แข่งจะมีความแตกต่างกันอยู่พอสมควร

สำหรับเทศบาลตำบล เมื่อพิจารณาข้อมูลการเลือกตั้งทั้งสามปี จะเห็นได้ว่า ในปี พ.ศ.2555 สัดส่วนของเทศบาลตำบลที่มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นอยู่ที่ 25.2% อย่างไรก็ตาม สัดส่วนนี้ได้ลดลงเหลือ 16.9% และ 13.9% ในปี พ.ศ.2556 และ 2557 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาสัดส่วนของเทศบาลตำบลที่มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งจำนวนสองคน จะเห็นได้ว่า ในปี พ.ศ.2555 มีสัดส่วนอยู่ที่ 46.2% และเพิ่มขึ้นเป็น 51.36% และ 59.7% ในปี พ.ศ.2556 และ พ.ศ.2557 ตามลำดับ โดยมีสัดส่วนเฉลี่ยสามปีอยู่ที่ 51.1% และ 23% มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง 3 คน โดยจะเห็นได้ว่า มีสัดส่วนของเทศบาลตำบลเฉลี่ยสามปีเพียง 19.7% ที่มีผู้ลงสมัครเพียงคนเดียวหรือไม่มีคู่แข่ง สำหรับข้อมูลของเทศบาลเมืองก็เป็นไปในทางเดียวกัน กล่าวคือ ในบรรดาเทศบาลเมืองทั้งหมดที่จัดให้มีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นระหว่างปี พ.ศ.2555-2557 เทศบาลเมืองร้อยละ 33.8 มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งแข่งขันชิงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นจำนวน 2 คน และร้อยละ 27.5 มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งแข่งขันกันจำนวน 3 คน ส่วนของเทศบาลเมืองที่มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียว มีทั้งหมด 22.5% ซึ่งจะเป็นสัดส่วนที่มากกว่าเทศบาลตำบล เมื่อพิจารณาข้อมูลของเทศบาลนครพบว่า สัดส่วนของเทศบาลนครที่มีการจัดการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นระหว่างปี พ.ศ.2555-2557 ที่มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียวหรือไม่มีคู่แข่ง คิดเป็นร้อยละ 30.4 รองลงมาคือ เทศบาลนคร ที่มีผู้ลงสมัครแข่งขันกัน 2 และ 3 คน ในสัดส่วนที่เท่า ๆ กันคือ ร้อยละ 21.7 ส่วนข้อมูลในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น จะมีลักษณะใกล้เคียงกับเทศบาลตำบล โดยจะเห็นได้ว่า สัดส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีผู้สมัครเพียงคนเดียวโดยเฉลี่ยสามปีอยู่ที่ 16.3% (เทศบาลตำบลมีสัดส่วนอยู่ที่ 19.7%) และสัดส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งสองคนอยู่ถึง 51.9% (เทศบาลตำบลมีสัดส่วนอยู่ที่ 51.1%) ทั้งนี้ อาจเป็นไปได้ว่า เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลนั้นมีลักษณะพื้นฐานด้านพื้นที่และประชากรที่ค่อนข้างจะใกล้เคียงกัน และเมื่อพิจารณาข้อมูลในส่วนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งมีอาณาเขตครอบคลุมทั่วทั้งจังหวัด จะเห็นได้ว่า ข้อมูลเฉลี่ยสามปีมีแนวโน้มที่จะมีการแข่งขันกันระหว่างผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมากกว่าที่จะไม่มีการแข่งขัน กล่าวคือ มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2555-2557 ร้อยละ 54.2 ที่มีการแข่งขันระหว่างผู้สมัครสองหรือสามคน มีเพียง 16.9% เท่านั้นที่มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียว

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่า พื้นที่ที่มีสัดส่วนของการมีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งจำนวนสองคนขึ้นไปมากที่สุด หรือกล่าวได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีทางเลือกให้แก่ประชาชน คือพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด ส่วนพื้นที่ที่มีเปอร์เซ็นต์ของการผูกขาดการเลือกตั้งคือ พื้นที่ของเทศบาลเมืองและเทศบาลนคร อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า การผูกขาดการเลือกตั้งมีแนวโน้มที่ลดลงในหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภท

ร้อยละของจำนวนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น จำแนกตามภาค ระหว่างปี พ.ศ.2555-2557

ภาพที่ 4. แสดงค่าร้อยละของจำนวนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น จำแนกตามภาค ระหว่างปี พ.ศ.2555-2557

ที่มา: ประมวลผลจากข้อมูลการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นระหว่างปี พ.ศ.2555-2557 จากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

เมื่อพิจารณาข้อมูลสัดส่วนของจำนวนหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นในจำนวนที่ต่างกันโดยจำแนกเป็นรายภาคแล้วจะเห็นได้ว่ามีความน่าสนใจในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในปี พ.ศ.2555 หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีสัดส่วนของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเพียงคนเดียว หรือมีการผูกขาดการเลือกตั้งมากที่สุดคือ 34.6% 30.3% และ 26.8% ตามลำดับ เมื่อพิจารณาข้อมูลพื้นที่ที่มีผู้สมัครแข่งขันจำนวนสองคน จะเห็นได้ว่า ภาคใต้มีสัดส่วนของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นสูงสุดคือ 62.3% รองลงมาคือ ภาคตะวันออก (49.1%) ภาคเหนือ (47%) ภาคตะวันตก (44.4%) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (43%) และภาคกลาง (41.1%) ตามลำดับ ข้อมูลในปี พ.ศ.2556 และ พ.ศ.2557 ก็ปรากฏในลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออก (29% และ 33.3%) ภาคกลาง (21.8% และ 23.3%) และภาคตะวันตก (21.1% และ 25%) จะเป็นภาคที่มีสัดส่วนของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้สมัครเพียงคนเดียวโดยไม่มีผู้ลงแข่งมากที่สุดจากทั้งหมด 6 ภาค

นอกจากนี้ ยังมีส่วนที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ หากพิจารณาข้อมูลการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นทั้งสามปีของแต่ละภาค จะเห็นได้ว่า ภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะมีสัดส่วนของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งจำนวนสองคนขึ้นไปมากที่สุด กล่าวคือ ในปี พ.ศ.2555 ภาคเหนือมีสัดส่วนถึง 90.6% ภาคใต้มีสัดส่วน 84.1% และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วน 81% ในปี พ.ศ.2556 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วน 92.9% ภาคเหนือมีสัดส่วน 92.8% และภาคใต้มีสัดส่วน 81.7% และในปี พ.ศ.2557 ภาคใต้มีสัดส่วน 91.8% ภาคเหนือมีสัดส่วน 89.4% และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วน 89.1%

ดังนั้น จึงสรุปจากข้อมูลการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นระหว่างปี พ.ศ.2555-2557 ทั่วประเทศได้ว่า ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ มีสัดส่วนของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการแข่งขันกันในการชิงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นมากที่สุด ในขณะที่ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก มีสัดส่วนของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการผูกขาดการเลือกตั้งมากที่สุด อย่างไรก็ตาม ข้อมูลการเลือกตั้งทั้งสามปีก็ได้แสดงให้เห็นชัดเจนว่า สัดส่วนของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นจำนวนสองคนเป็นสัดส่วนที่สูงที่สุดในทุก ๆ ภาค

ข้อมูลผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นที่เป็นหญิงและชายที่ชนะการเลือกตั้ง จำแนกตามจำนวนคู่แข่ง

ผลการศึกษาในส่วนนี้แสดงให้เห็นถึงจำนวนและร้อยละของผู้ที่ชนะการเลือกตั้งที่เป็นเพศหญิงและเพศชายในหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งในจำนวนที่แตกต่างกัน ตั้งแต่หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้สมัครเพียงคนเดียว (ไม่มีคู่แข่ง) ไปจนกระทั่งที่มีผู้สมัครลงแข่งขันถึง 7 คน ผลการประมวลข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3. จำนวนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นและจำนวนผู้ที่ชนะการเลือกตั้งจำแนกตามเพศ

ปี	เพศ	จำนวนผู้ลงสมัครทั้งหมด	จำนวนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น															
			ลงสมัคร 1 คน		ลงสมัคร 2 คน		ลงสมัคร 3 คน		ลงสมัคร 4 คน		ลงสมัคร 5 คน		ลงสมัคร 6 คน		ลงสมัคร 7 คน			
			ลงแข่งขัน	ชนะ	ลงแข่งขัน	ชนะ	ลงแข่งขัน	ชนะ	ลงแข่งขัน	ชนะ	ลงแข่งขัน	ชนะ	ลงแข่งขัน	ชนะ	ลงแข่งขัน	ชนะ		
2555	ชาย	5714	573 (98.25%) (90.22%)	2420 (50.29%) (93.54%)	1746 (53.396%) (92.95%)	680 (174 (25.59%)) (90.15%)	219 (51 (23.29%)) (94.44%)	47 (9 (19.15%)) (100%)	29 (5 (17.24%)) (100%)	รวม	6237	634 (624 (100%))	2608 (1301 (100%))	1910 (638 (100%))	753 (193 (100%))	243 (54 (100%))	54 (9 (100%))	35 (5 (100%))
	หญิง	523	61 (9.78%) (9.78%)	188 (44.68%) (6.46%)	164 (45 (27.44%)) (7.05%)	73 (19 (26.03%)) (9.84%)	24 (3 (12.50%)) (5.56%)	7 (0 (0.00%)) (0.00%)	6 (0 (0.00%)) (0.00%)									
	รวม	6237	634 (624 (100%))	2608 (1301 (100%))	1910 (638 (100%))	753 (193 (100%))	243 (54 (100%))	54 (9 (100%))	35 (5 (100%))									
2556	ชาย	6885	409 (86.85%) (86.85%)	3154 (1605 (50.89%)) (93.64%)	2230 (754 (33.81%)) (93.78%)	807 (211 (30.26%)) (90.17%)	206 (51 (24.76%)) (94.44%)	59 (18 (30.51%)) (100%)	20 (5 (25.00%)) (83.33%)	รวม	7480	440 (464 (100%))	3427 (1714 (100%))	2408 (804 (100%))	883 (234 (100%))	230 (54 (100%))	64 (18 (100%))	28 (6 (100%))
	หญิง	595	31 (6.88%) (6.88%)	273 (109 (39.93%)) (6.36%)	178 (50 (28.09%)) (6.22%)	76 (23 (30.26%)) (9.83%)	24 (3 (13.50%)) (5.56%)	5 (0 (0.00%)) (0.00%)	8 (1 (12.50%)) (16.67%)									
	รวม	7480	440 (464 (100%))	3427 (1714 (100%))	2408 (804 (100%))	883 (234 (100%))	230 (54 (100%))	64 (18 (100%))	28 (6 (100%))									
2557	ชาย	1452	91 (92.47%) (92.47%)	799 (367 (48.35%)) (92.91%)	492 (156 (31.71%)) (91.76%)	88 (16 (18.18%)) (76.19%)	22 (3 (13.64%)) (60.00%)	0 (0 (0.00%)) (0.00%)	0 (0 (0.00%)) (0.00%)	รวม	1577	98 (93 (100%))	813 (395 (100%))	537 (170 (100%))	104 (21 (100%))	25 (5 (100%))	0 (0 (0.00%))	0 (0 (0.00%))
	หญิง	125	7 (7.53%) (7.53%)	54 (28 (51.85%)) (7.09%)	45 (14 (31.11%)) (8.24%)	16 (5 (31.25%)) (23.81%)	3 (2 (66.67%)) (40.00%)	0 (0 (0.00%)) (0.00%)	0 (0 (0.00%)) (0.00%)									
	รวม	1577	98 (93 (100%))	813 (395 (100%))	537 (170 (100%))	104 (21 (100%))	25 (5 (100%))	0 (0 (0.00%))	0 (0 (0.00%))									
รวมทั้งหมด	ชาย	14051	8214 (1052 (16.93%)) (9.40%)	6333 (3189 (50.36%)) (93.52%)	4468 (1503 (33.64%)) (93.24%)	1575 (401 (25.46%)) (89.51%)	447 (105 (23.49%)) (92.92%)	106 (27 (25.47%)) (100%)	49 (10 (20.14%)) (90.91%)	รวม	15294	6313 (1151 (100%))	6848 (3410 (100%))	4855 (1612 (100%))	1740 (448 (100%))	498 (113 (100%))	118 (27 (100%))	63 (11 (100%))
	หญิง	1243	99 (8.60%) (8.60%)	515 (221 (42.91%)) (6.48%)	387 (109 (28.17%)) (6.76%)	165 (47 (28.48%)) (10.49%)	51 (8 (15.69%)) (7.08%)	12 (0 (0.00%)) (0.00%)	14 (1 (7.14%)) (9.09%)									
	รวม	15294	6313 (1151 (100%))	6848 (3410 (100%))	4855 (1612 (100%))	1740 (448 (100%))	498 (113 (100%))	118 (27 (100%))	63 (11 (100%))									

ที่มา: ประมวลผลจากข้อมูลการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นระหว่างปี พ.ศ.2555-2557 จากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

- หมายเหตุ: 1. ไม่ได้รับเลือกตั้ง จำนวน 10 คน
 2. ไม่ได้รับเลือกตั้ง จำนวน 6 คน
 3. ไม่ได้รับเลือกตั้ง จำนวน 5 คน

เมื่อพิจารณาข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่า ในปี พ.ศ.2555 2556 และ 2557 ในหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้ลงสมัครเพียงคนเดียว ผู้สมัครที่เป็นเพศหญิงมีสัดส่วนชนะการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นอยู่ที่ 9.78% 6.68% และ 7.53% เมื่อเทียบกับเพศชายที่ชนะการเลือกตั้งถึง 90.22% 86.85% และ 92.47% และเมื่อพิจารณาข้อมูลผลการเลือกตั้งของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้สมัครสองคน ปรากฏว่า สัดส่วนของผู้ที่ชนะการเลือกตั้งที่เป็นเพศหญิงลดลงเหลือเพียง 6.46% 6.36% และ 7.09% อย่างไรก็ตาม ในหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้สมัคร 3 คน ผู้สมัครเพศหญิงมีสัดส่วนของการชนะการเลือกตั้งเพิ่มขึ้นเป็น 7.05% ในปี พ.ศ.2555 และลดลงเล็กน้อยในปี พ.ศ.2556 คือ 6.22% และเพิ่มขึ้นอีกครั้งในปี พ.ศ.2557 คือ 8.24% และมีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นอีกในหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง 4 คน ของการเลือกตั้งทั้งสามปี คือสัดส่วนผู้ชนะการเลือกตั้งที่เป็นหญิงเพิ่มขึ้นเป็น 9.84% 9.83% และ 23.81% ในปี พ.ศ.2555 2556 และ 2557 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม สัดส่วนที่ผู้สมัครหญิงจะได้รับชัยชนะได้ลดลงเมื่อมีผู้ลงสมัครรับการเลือกตั้ง 5 คน ในปี พ.ศ.2555 และ 2556 โดยเหลือสัดส่วนเพียง 5.56% และ 5.56% เท่านั้น (แต่เพิ่มขึ้นในปี พ.ศ.2557 ซึ่งมีหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง 5 คน เพียงแค่ 5 แห่ง) และเป็นที่น่าสนใจว่า เมื่อพิจารณาข้อมูลหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้ง 6 คน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2555-2557 ปรากฏว่า ไม่มีผู้สมัครที่เป็นเพศหญิงที่ชนะการเลือกตั้งเลยแม้แต่คนเดียว

ดังนั้น เมื่อพิจารณาข้อมูลสัดส่วนของผู้ที่ชนะการเลือกตั้งที่เป็นเพศชายและเพศหญิงในปี พ.ศ. 2555-2557 ทำให้พอสรุปได้ว่า เพศหญิงจะมีสัดส่วนของการชนะการเลือกตั้งในกรณีที่ไม่มีคู่แข่งสูงกว่าในกรณีที่ต้องแข่งกับผู้สมัครอีกคนหนึ่ง (หรือในกรณีที่ผู้ลงสมัครสองคน) อย่างไรก็ตาม เมื่อมีผู้สมัครเพิ่มขึ้นเป็น 3 และ 4 คน สัดส่วนของผู้สมัครที่เป็นเพศหญิงที่ชนะการเลือกตั้งมีเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด อย่างไรก็ตาม เมื่อมีผู้สมัครรับเลือกตั้ง 5 คน สัดส่วนของเพศหญิงที่ชนะการเลือกตั้งได้ลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี พ.ศ.2555 และ พ.ศ.2556 และเมื่อมีผู้สมัครแข่งขัน 6 หรือ 7 คน เพศหญิงแทบจะไม่ชนะการเลือกตั้งเลย (ยกเว้นในปี พ.ศ.2556) ผลการประมวลข้อมูลในส่วนนี้ทำให้เราได้ทราบคร่าว ๆ ว่า ผู้หญิงอาจจะมีโอกาสในการชนะการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น หากแข่งขันในสถานการณ์ที่มีผู้ลงสมัครเพียงคนเดียว ผู้สมัครสามคน และสี่คนนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาข้อมูลในส่วนของสัดส่วนของจำนวนผู้ลงสมัครในแต่ละเขตเทียบกับสัดส่วนที่เทศนั้น ๆ ชนะการแข่งขัน (ในกรณีที่ผู้แข่งขันสองคนขึ้นไป) ปรากฏว่า ในกรณีที่มีผู้ลงสมัครสองคน สัดส่วนของผู้สมัครเพศชายที่ชนะการเลือกตั้งเมื่อเทียบกับจำนวนผู้สมัครเพศชายทั้งหมดอยู่ที่ 50.29% 50.89% และ 48.35% และสัดส่วนของเพศหญิงอยู่ที่ 44.68% 39.93% และ 51.85% ในปี พ.ศ.2555 2556 และ 2557 ตามลำดับ ในกรณีที่ผู้ลงสมัคร 3 คน สัดส่วนของผู้สมัครเพศชายที่ชนะการเลือกตั้งเมื่อเทียบกับจำนวนผู้สมัครเพศชายทั้งหมดอยู่ที่ 33.96% 33.81% และ 31.71% และสัดส่วนของเพศหญิงอยู่ที่ 27.44% 28.09% และ 31.11% ในปี พ.ศ.2555 2556 และ 2557 ตามลำดับ ในกรณีที่ผู้ลงสมัคร 4 คน สัดส่วนของผู้สมัครเพศชายที่ชนะการเลือกตั้งเมื่อเทียบกับจำนวนผู้สมัครเพศชายทั้งหมดอยู่ที่ 25.59% 30.26% และ 18.18% และสัดส่วนของเพศหญิงอยู่ที่ 26.03% 30.26% และ 31.25% ในปี พ.ศ.2555 2556 และ 2557 ตามลำดับ

จะเห็นได้ว่า สัดส่วนของผู้สมัครเพศชายที่ชนะการเลือกตั้งเมื่อเทียบกับจำนวนผู้ลงสมัครที่เป็นเพศชายทั้งหมดนั้นมีความแตกต่างกันกับสัดส่วนของข้อมูลเพศหญิงอยู่พอสมควรเมื่อพิจารณาข้อมูลของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งจำนวนสองคน (ชาย 50.29% และหญิง 44.68% ในปี พ.ศ.2555; ชาย 50.89% และหญิง 39.93% ในปี พ.ศ.2556) ยกเว้นในปี พ.ศ.2557 ที่สัดส่วนของเพศหญิงจะสูงกว่าเพศชายอยู่เล็กน้อย (ชาย 48.35% และหญิง 51.85%) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาข้อมูลรวมเฉลี่ยสามปีในส่วนของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้สมัครสองคน จะเห็นได้ว่า เพศชาย (50.36%) มีโอกาสที่จะชนะการเลือกตั้งมากกว่าเพศหญิง (42.91%)

เมื่อพิจารณาข้อมูลของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้ลงสมัครสามคน จะเห็นได้ว่า ความแตกต่างของโอกาสระหว่างผู้สมัครเพศหญิงและผู้สมัครเพศชายที่จะชนะการเลือกตั้งนั้นได้ลดลงพอสมควร กล่าวคือ ในปี พ.ศ.2555 ผู้สมัครเพศชายมีสัดส่วนที่ชนะการเลือกตั้งอยู่ที่ 33.96% ในขณะที่เพศหญิงมีสัดส่วนอยู่ที่ 27.44% ส่วนในปี พ.ศ.2556 ผู้สมัครเพศชายมีสัดส่วนที่ชนะการเลือกตั้งอยู่ที่ 33.81% ในขณะที่เพศหญิงมีสัดส่วนอยู่ที่ 28.09% และมีโอกาสที่จะชนะการเลือกตั้งเท่า ๆ กันในปี พ.ศ.2557 โดยผู้สมัครเพศชายมีสัดส่วนที่ชนะการเลือกตั้งอยู่ที่ 31.71% ในขณะที่เพศหญิงมีสัดส่วนอยู่ที่ 31.11%

และเมื่อพิจารณาข้อมูลของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้ลงสมัครสี่คนแล้ว ยังจะเห็นได้ว่า แทบจะไม่มีมีความแตกต่างของโอกาสระหว่างผู้สมัครเพศหญิงและผู้สมัครเพศชายที่จะชนะการเลือกตั้ง โดยในปี พ.ศ.2555 ผู้สมัครเพศชายมีสัดส่วนที่ชนะการเลือกตั้งอยู่ที่ 25.59% ในขณะที่เพศหญิงมีสัดส่วนอยู่ที่ 26.03% ส่วนในปี พ.ศ.2556 ผู้สมัครเพศชายมีสัดส่วนที่ชนะการเลือกตั้งอยู่ที่ 30.26% ในขณะที่เพศหญิงมีสัดส่วนอยู่ที่ 30.26% เช่นเดียวกัน และเพศหญิงมีโอกาสที่จะชนะการเลือกตั้งมากกว่าเพศชายในปี พ.ศ.2557 โดยผู้สมัครเพศชายมีสัดส่วนที่ชนะการเลือกตั้งอยู่ที่ 18.18% เท่านั้น ในขณะที่เพศหญิงมีสัดส่วนอยู่ถึง 31.25%

เมื่อพิจารณาข้อมูลเฉลี่ยสามปี จะเห็นได้ว่า แนวโน้มก็ไปในทางเดียวกัน กล่าวคือ สัดส่วนโอกาสของเพศชายที่ชนะการเลือกตั้งจะสูงกว่าเพศหญิงอยู่พอสมควรในหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้สมัครสองคน (ชาย 50.36% หญิง 42.91%) และในหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้สมัครสามคน ข้อมูลเฉลี่ยสามปี สัดส่วนโอกาสของเพศชายที่จะชนะการเลือกตั้งจะสูงกว่าเพศหญิงอยู่ไม่มาก (ชาย 33.64% หญิง 28.17%) และที่น่าสนใจคือ ในหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้สมัครสี่คน โอกาสของเพศหญิงที่จะชนะการเลือกตั้งกลับสูงกว่าเพศชาย (ชาย 25.46% หญิง 28.48%)

ระดับของการแข่งขันในการเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น ระหว่างปี พ.ศ.2555-2557

ผู้วิจัยได้คำนวณช่วงความห่างระหว่างจำนวนคะแนนเสียงที่ผู้ชนะการเลือกตั้งของแต่ละหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับ เทียบกับคะแนนเสียงที่ผู้แพ้การเลือกตั้งในลำดับถัดไปได้รับ โดยนำจำนวนคะแนนเสียงที่ผู้สมัครที่ชนะการเลือกตั้งได้รับ ลบด้วยจำนวนคะแนนเสียงที่ผู้สมัครในลำดับรองลงมาได้รับ (คะแนนลำดับสอง) หลังจากนั้น จะนำจำนวนความต่างของคะแนนเสียงระหว่างผู้ที่ชนะการเลือกตั้งกับผู้แพ้การเลือกตั้งของแต่ละหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น มาคำนวณเป็นสัดส่วนร้อยละของคะแนนของผู้ที่ชนะการเลือกตั้งได้รับในท้องถิ่นนั้น ๆ ยิ่งร้อยละความห่างของคะแนนระหว่างผู้ที่ชนะการเลือกตั้งกับผู้แพ้ในลำดับรองลงมา มีมากเท่าใด นั่นหมายถึง ระดับความเข้มข้นในการแข่งขันเลือกตั้งท้องถิ่นนั้น ๆ มีระดับที่น้อยลงเท่านั้น ในทางกลับกัน หากร้อยละความห่างของคะแนนระหว่างผู้ที่ชนะการเลือกตั้งกับผู้แพ้การเลือกตั้งน้อยลงเท่าไร นั่นหมายถึง ระดับการแข่งขันระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งยังมีความสูสีเข้มข้นมากเท่านั้น

หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้นำจำนวนร้อยละความห่างของคะแนนของแต่ละหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท (ที่มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง ตั้งแต่สองคนขึ้นไป) มาคำนวณรวมกัน แล้วหารด้วยจำนวนหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทนั้น ๆ (ที่มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง ตั้งแต่สองคนขึ้นไป) จะกลายเป็นเปอร์เซ็นต์ความห่างของคะแนนโดยเฉลี่ยของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท ผลการคำนวณปรากฏในตารางที่ 4 (รายละเอียดการคำนวณ โปรดดูในภาคผนวกที่ 2)

ตารางที่ 4. แสดงข้อมูลค่าร้อยละความห่างเฉลี่ย (ระดับการแข่งขัน) จำแนกตามประเภทหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น

ปี	รวมทุก อปท.	เทศบาลตำบล	เทศบาลเมือง	เทศบาลนคร	อบจ.	อบต.
2555	15.56%	14.88%	21.18%	28.07%	31.28%	14.95%
2556	14.65%	15.74%	16.94%	16.50%	16.04%	14.23%
2557	16.16%	15.68%	12.92%	0.00%	21.05%	17.23%
เฉลี่ย	15.45%	15.43%	17.07%	22.28%	22.79%	15.47%

ที่มา: ประมวลผลจากข้อมูลการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นระหว่างปี พ.ศ.2555-2557 จากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

หมายเหตุ: รายละเอียดการคำนวณ โปรดดูในภาคผนวกที่ 2

ข้อมูลในตารางที่ 4 แสดงให้เห็นข้อมูลร้อยละความห่างเฉลี่ยระหว่างคะแนนเสียงที่ผู้ที่ชนะการเลือกตั้งได้รับ เทียบกับคะแนนเสียงของผู้ที่แพ้การเลือกตั้งที่ได้คะแนนเสียงในลำดับรองลงมา เมื่อพิจารณาข้อมูลรวมของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทแล้ว จะเห็นได้ว่า ในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นปี พ.ศ.2555 2556 และ 2557 เพอร์เซ็นต์เฉลี่ยของความห่างของคะแนนเสียงระหว่างผู้ที่ชนะการเลือกตั้งและแพ้การเลือกตั้งจะอยู่ที่ 15.56% 14.65% และ 16.16% โดยระดับของเปอร์เซ็นต์เฉลี่ยที่ต่ำกว่าจะหมายถึงระดับการแข่งขันที่เข้มข้นสุสีกว่าระดับเปอร์เซ็นต์เฉลี่ยที่สูงกว่า อาจจะสามารถกล่าวได้ว่า ระดับความเข้มข้นของการแข่งขันเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในภาพรวมของแต่ละปีอาจจะไม่แสดงภาพที่ชัดเจนนัก อย่างไรก็ตามหากพิจารณาระดับการแข่งขันของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยจำแนกตามประเภทหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น จะเห็นภาพของระดับการแข่งขันที่น่าสนใจอยู่หลายประเด็น

ในส่วนของระดับการแข่งขันในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลนั้น มีเปอร์เซ็นต์การแข่งขันเฉลี่ยสามปีอยู่ที่ 15.43% ซึ่งเป็นเปอร์เซ็นต์เฉลี่ยที่ต่ำที่สุดในบรรดาหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภท ซึ่งจะหมายถึง การแข่งขันที่มีความสุสีมากที่สุด รองลงมาคือ องค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 15.47% ซึ่งเป็นค่าระดับการแข่งขันที่มีความใกล้เคียงกับระดับของเทศบาลตำบล ในส่วนของเทศบาลเมือง เทศบาลนคร และองค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น มีค่าร้อยละความห่างเฉลี่ยระหว่างคะแนนเสียงที่ผู้ที่ชนะการเลือกตั้งได้รับเทียบกับคะแนนเสียงของผู้ที่แพ้การเลือกตั้งที่ได้คะแนนเสียงในลำดับรองลงมาในการเลือกตั้งสามปีอยู่ที่ 17.07% 22.28% และ 22.79% ตามลำดับ ข้อมูลในส่วนนี้แสดงให้เห็นว่าการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเข้มข้นสุสีมากกว่าเทศบาลเมือง เทศบาลนคร และองค์การบริหารส่วนจังหวัด ตามลำดับ

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้เราสามารถเห็นแนวโน้มที่น่าสนใจ กล่าวคือ ยิ่งสภาพของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นเมืองใหญ่มากขึ้นเท่าใด ระดับความเข้มข้นในการแข่งขันเพื่อชิงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นยิ่งมีน้อยลงเท่านั้น จะเห็นได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ที่มีความเป็นชนบทเป็นส่วนใหญ่ กลับมีสภาพการแข่งขันชิงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นที่เข้มข้นกว่าเขตท้องถิ่นที่มีความเป็นเมือง เช่น เทศบาลนคร เป็นต้น ในส่วนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งครอบคลุมเขตพื้นที่ทั่วทั้งจังหวัดนั้น มีระดับความเข้มข้นในการแข่งขันชิงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นน้อยที่สุดในบรรดาหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่น ๆ โดยในส่วนนี้อาจเป็นไปได้ว่า ยิ่งท้องถิ่นมีขนาดเล็ก ประชาชนอาจมีความรู้สึกใกล้ชิดและสามารถมองเห็นความสำคัญของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นของตนได้มากกว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่กว่าและมีความเป็นเมืองมากกว่า นอกจากนี้ หากพิจารณาข้อมูลร่วมกับข้อมูลจำนวนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละประเภท ก็จะเห็นว่า มีแนวโน้มที่เป็นไปในลักษณะเดียวกันคือ องค์การบริหารส่วนตำบล มีสัดส่วนของจำนวนหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งสองคนขึ้นไปมากที่สุด

ตารางที่ 5. แสดงข้อมูลร้อยละความห่างของคะแนนเฉลี่ย (ระดับการแข่งขัน) จำแนกตามภาค

ปี	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	กลาง	ตะวันออก	ตะวันตก	ใต้
2555	17.02%	13.41%	18.16%	18.71%	16.05%	13.90%
2556	14.56%	13.57%	16.56%	17.19%	16.99%	14.44%
2557	17.14%	15.18%	19.27%	20.61%	12.88%	14.83%
รวม	16.24%	14.05%	18.00%	18.84%	15.31%	14.12%

ที่มา: ประมวลผลจากข้อมูลการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นระหว่างปี พ.ศ.2555-2557 จากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

หมายเหตุ: รายละเอียดการคำนวณ โปรดดูในภาคผนวกที่ 3

และเมื่อพิจารณาข้อมูลของระดับความเข้มข้นในการชิงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นโดยแยกเป็นรายภาค จะเห็นได้ว่า ภาคที่มีการแข่งขันที่เข้มข้นที่สุดคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ซึ่งมีเปอร์เซ็นต์เฉลี่ยของความห่างของคะแนนเสียงระหว่างผู้ที่ชนะการเลือกตั้งและแพ้การเลือกตั้งอยู่ที่ 14.05% และ 14.12% ตามลำดับ รองลงมาคือ ภาคตะวันตกและภาคเหนือ ซึ่งมีเปอร์เซ็นต์เฉลี่ยอยู่ที่ 15.31% และ 16.24% ส่วนภาคกลางและภาคตะวันออกจะเป็นภาคที่มีระดับความเข้มข้นในการแข่งขันชิงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นน้อยที่สุด (18% และ 18.84% ตามลำดับ) เมื่อเทียบกับหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่น ๆ

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้เป็นภาคที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับที่ด้อยกว่าภาคอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นภาคที่แรงงานหลักอยู่ในภาคการเกษตร แต่กลับมีสภาพการแข่งขันทางการเมืองที่เข้มข้นกว่าภาคอื่น ๆ นอกจากนี้ หากพิจารณาข้อมูลจำนวนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเขตการปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคต่าง ๆ แล้ว ก็ให้เห็นแนวโน้มที่เป็นไปในทางเดียวกัน กล่าวคือ ภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีสัดส่วนของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นสองคนขึ้นไปที่สูงที่สุดด้วย

ตารางที่ 6. แสดงข้อมูลร้อยละความห่างของคะแนนเฉลี่ย (ระดับการแข่งขัน) จำแนกตามเพศ

ปี	เพศชาย	เพศหญิง
2555	15.45%	17.19%
2556	14.56%	16.06%
2557	15.90%	19.06%
รวม	15.30%	17.44%

ที่มา: ประมวลผลจากข้อมูลการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นระหว่างปี พ.ศ.2555-2557 จากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

หมายเหตุ: รายละเอียดการคำนวณ โปรดดูในภาคผนวกที่ 4

เมื่อพิจารณาข้อมูลความเข้มข้นในการแข่งขันเพื่อดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นโดยจำแนกตามเพศ แล้วยังเห็นความน่าสนใจในอีกมิติหนึ่ง กล่าวคือ จะเห็นได้ว่า ผู้ที่ชนะการเลือกตั้งที่เป็นเพศชาย มีค่าร้อยละความห่างเฉลี่ยระหว่างคะแนนเสียงที่ได้รับเทียบกับคะแนนเสียงของผู้ที่แพ้การเลือกตั้งที่ได้คะแนนเสียงในลำดับรองลงมา (เฉลี่ยสามปี) อยู่ในระดับที่น้อยกว่าผู้ชนะการเลือกตั้งที่เป็นเพศหญิง (เพศชาย 15.30% และเพศหญิง 17.44%) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ผู้ชนะการเลือกตั้งที่เป็นเพศชายเผชิญกับความเข้มข้นสูงในการแข่งขันชิงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นมากกว่าผู้ชนะเพศหญิงนั่นเอง

ตารางที่ 7. แสดงข้อมูลร้อยละความห่างของคะแนนเฉลี่ย (ระดับการแข่งขัน) จำแนกตามเพศและประเภทของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น

ปี	เทศบาลตำบล		เทศบาลเมือง		เทศบาลนคร		อบจ.		อบต.	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
2555	14.96%	13.67%	20.93%	20.56%	28.70%	0.00%	31.06%	33.20%	14.77%	17.71%
2556	15.56%	20.40%	13.67%	25.44%	17.45%	13.20%	18.40%	6.60%	14.38%	14.84%
2557	15.54%	17.42%	12.82%	13.80%	0.00%	0.00%	17.70%	24.40%	16.78%	21.84%
รวม	15.35%	17.16%	15.81%	19.97%	23.08%	13.20%	22.38%	21.40%	15.31%	18.13%

ที่มา: ข้อมูลการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นระหว่างปี พ.ศ.2555-2557 จากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

หมายเหตุ: รายละเอียดการคำนวณ โปรดดูในภาคผนวกที่ 5

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาข้อมูลระดับการแข่งขันระหว่างเพศหญิงและเพศชายโดยจำแนกข้อมูลรายประเภทของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว (ตารางที่ 7) จะเห็นได้ว่า ในเขตเทศบาลตำบล ผู้ที่ชนะการเลือกตั้งที่เป็นเพศชายเผชิญกับการแข่งขันที่เข้มข้นสูงกว่าเพศหญิง กล่าวคือ ผู้ชนะการเลือกตั้งที่เป็นเพศชายมีค่าร้อยละความห่างเฉลี่ยระหว่างคะแนนเสียงที่ตนได้รับเมื่อเทียบกับคะแนนเสียงของผู้ที่แพ้การเลือกตั้งที่ได้คะแนนเสียงในลำดับรองลงมา (เฉลี่ยสามปี) อยู่ที่ 15.35% ในขณะที่ผู้ที่ชนะการเลือกตั้งเพศหญิงมีคะแนนความห่างอยู่ที่ 17.16% โดยข้อมูลปรากฏในลักษณะเดียวกันสำหรับเทศบาลเมือง (ชาย 15.81% หญิง 19.97%) และองค์การบริหารส่วนตำบล (ชาย 15.31% หญิง 18.13%) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาข้อมูลของเทศบาลนครและองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปรากฏว่า ผู้ชนะการเลือกตั้งที่เป็นเพศหญิงต้องเผชิญกับสภาพการแข่งขันเพื่อชิงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นที่เข้มข้นกว่าเพศชาย โดยพิจารณาจากความห่างเฉลี่ยของผู้ชนะการเลือกตั้งเพศชายจะสูงกว่าเพศหญิง (ชาย 23.08% หญิง 13.20%) ส่วนพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ถึงแม้ว่า ระดับการแข่งขันของผู้สมัครเพศชายจะน้อยกว่าเพศหญิงเช่นกัน (คะแนนความห่างเฉลี่ยของเพศชายสูงกว่า) แต่ไม่มีความแตกต่างกันมากนัก โดยผู้ชนะการเลือกตั้งที่เป็นเพศชายมีคะแนนความห่างเฉลี่ยอยู่ที่ 22.38% และผู้ชนะเพศหญิงมีคะแนนความห่างอยู่ที่ 21.40%)

จากข้อมูลดังกล่าว จึงสามารถสรุปได้ว่า ในหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นเมืองสูง (เทศบาลนครและองค์การบริหารส่วนจังหวัด) ผู้ที่ชนะการเลือกตั้งที่เป็นเพศหญิงเผชิญกับระดับการแข่งขันเพื่อชิงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นที่เข้มข้นสูงกว่าผู้ที่ชนะการเลือกตั้งที่เป็นเพศชาย อย่างไรก็ตาม ในเขตหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นชนบท เช่น เทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ชนะการเลือกตั้งที่เป็นเพศหญิงเผชิญกับความเข้มข้นสูงในการเลือกตั้งน้อยกว่าผู้ชนะการเลือกตั้งที่เป็นเพศชาย

สาเหตุที่จัดให้มีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น ระหว่างปี พ.ศ.2550-2557

ดังที่ได้อธิบายไว้ในช่วงต้นแล้วว่า การเปิดให้ประชาชนลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงจะทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าระบบการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นทางอ้อม ดังนั้น เราจึงคาดว่า สัดส่วนของการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นที่เกิดจากสาเหตุที่ปกติ เช่น ครบวาระ และการยกฐานะหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น น่าที่จะอยู่ในระดับที่สูงกว่าสาเหตุอื่น ๆ ที่ไม่ปกติ ผู้วิจัยได้ประมวลข้อมูลสาเหตุที่หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มีการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นระหว่างปี พ.ศ.2550-2557 ผลการประมวลข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8. แสดงสภาพที่จัดให้มีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น ระหว่างปี พ.ศ.2550-2557

สาเหตุของการเลือกตั้ง ปี	2550										2551										2552										2553									
	จำนวน	%	พต.	พท.	พป.	พปช.	พปช.	จำนวน	%	พต.	พท.	พป.	พปช.	พปช.	จำนวน	%	พต.	พท.	พป.	พปช.	พปช.	จำนวน	%	พต.	พท.	พป.	พปช.	พปช.	จำนวน	%	พต.	พท.	พป.	พปช.	พปช.					
																																				จำนวน	%	พต.	พท.	พป.
ครบวาระ	707	77.2	209	10	3	-	485	2398	82.3	321	75	14	51	1937	2977	90.82	220	17	1	1	2738	250	36.28	169	13	-	-	-	68											
ยกฐานะ (เป็น พต./พท.)	101	11	95	6	-	-	-	336	11.5	328	8	-	-	-	78	2.38	75	1	-	-	2	316	45.86	310	2	2	-	-	2											
ลาออก	15	1.6	4	1	1	-	9	103	3.5	16	5	1	19	62	116	3.54	21	0	2	-	93	34	4.93	20	-	-	-	-	14											
เสียชีวิต	35	3.8	7	-	-	2	26	32	1.1	3	-	-	-	29	45	1.37	7	1	-	-	37	35	5.08	6	-	-	-	1	28											
สั่งให้พ้นจากตำแหน่ง (โดย นอ./ผอ.)	28	3.1	4	-	-	-	24	22	0.8	4	-	-	-	18	22	0.67	1	-	-	1	20	13	1.89	2	-	-	-	-	11											
กตล.(มีมติให้เลือกตั้งใหม่/ไม่เลือกตั้ง)	23	2.5	18	2	-	1	2	16	0.5	5	2	-	-	9	30	0.92	13	1	1	3	12	32	4.64	10	1	-	-	-	21											
พ้นจากสมาชิกภาพ/วุฒิสภา	7	0.8	2	-	-	-	5	7	0.2	1	-	-	-	6	10	0.31	3	-	-	-	7	9	1.31	2	-	-	-	-	7											
รวม	916	100					2914	100						3278	100.00						689	771	100.00																	

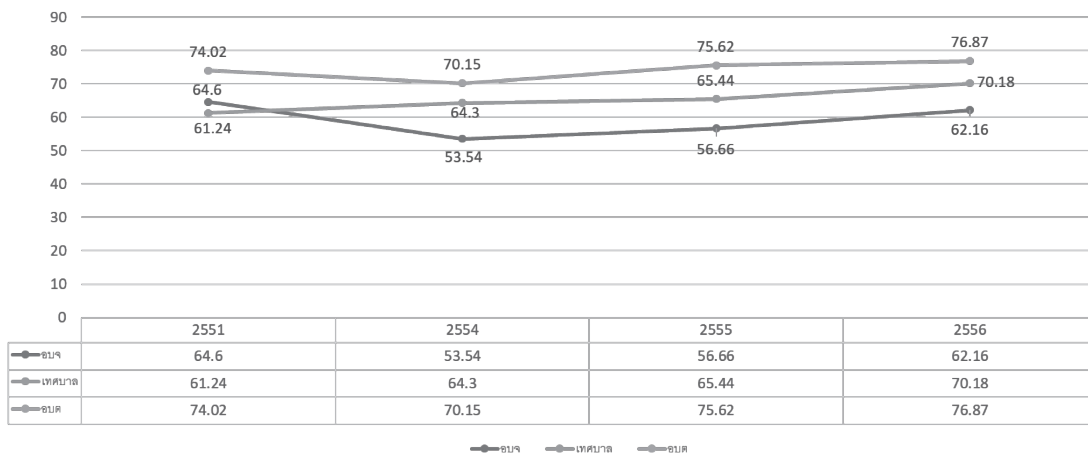
สาเหตุของการเลือกตั้ง ปี 2554	2554										2555										2556										2557									
	จำนวน	%	พต.	พท.	พป.	พปช.	พปช.	จำนวน	%	พต.	พท.	พป.	พปช.	พปช.	จำนวน	%	พต.	พท.	พป.	พปช.	พปช.	จำนวน	%	พต.	พท.	พป.	พปช.	พปช.	จำนวน	%	พต.	พท.	พป.	พปช.	พปช.					
																																				จำนวน	%	พต.	พท.	พป.
ครบวาระ	584	68.38	254	16	5	2	307	250	36.28	169	13	-	-	68	533	53.95	319	12	-	4	198	616	79.90	397	8	-	-	-	211											
ยกฐานะ (เป็น พต./พท.)/ ยุบระบอบนี้	18	2.11	8	7	2	1	-	316	45.86	310	2	2	-	2	142	14.37	134	5	1	-	2	70	9.08	68	2	-	-	-	-											
ลาออก	138	16.16	36	8	1	12	81	34	4.93	20	-	-	-	14	259	26.21	38	8	1	3	209	45	5.84	31	2	-	-	-	11											
เสียชีวิต	44	5.15	8	1	-	1	34	35	5.08	6	-	-	1	28	22	2.23	5	-	1	-	16	16	2.08	4	2	-	-	-	10											
สั่งให้พ้นจากตำแหน่ง โดย นอ./ผอ./ศาล	17	1.99	4	2	-	-	11	13	1.89	2	-	-	-	11	14	1.42	4	-	-	-	10	4	0.52	1	-	-	-	-	2											
สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่โดยศาล/ กตล./ศาลที่ถอนสิทธิ	43	5.04	12	-	-	-	31	32	4.64	10	1	-	-	21	11	1.11	3	-	-	8	17	2.2	7	1	-	-	-	-	9											
พ้นตำแหน่งที่ว่างขาด คุณสมบัติ/หมดสภาพสมาชิก	10	1.17	3	-	-	-	7	9	1.31	2	-	-	-	7	7	0.71	-	-	-	-	7	3	0.39	-	-	-	-	-	1	2										
รวม	854	100.00					689	100.00						988	100.00						771	771	100.00																	

ที่มา: ข้อมูลสภาพที่จัดให้มีการเลือกตั้งระหว่างปี พ.ศ.2550-2557 จากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

เมื่อพิจารณาภาพรวมจะเห็นได้ว่า ในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2550-2557 สัดส่วนของสาเหตุที่จัดให้มีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในกรณีปกติ (ครบวาระหรือยกฐานะ) จะมีสัดส่วนที่สูงกว่าสาเหตุอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด และหากมองภาพของสาเหตุที่ไม่ปกติ จะเห็นได้ว่าในปี พ.ศ.2550 จำนวนสัดส่วนของการเลือกตั้งที่เกิดจากสาเหตุที่ไม่ปกติ (เช่น การลาออกของผู้บริหารท้องถิ่น เสียชีวิต ถูกสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง ถูกเพิกถอนสิทธิ) อยู่ที่ 11.80% และลดลงเหลือ 6.10% และ 6.81% ในปี พ.ศ.2551 และ พ.ศ.2552 อย่างไรก็ตาม สัดส่วนของกรณีที่ไม่ปกติเพิ่มขึ้นเป็น 17.85% 29.51% 17.85% และ 31.68% ในปี พ.ศ. 2553 2554 2555 และ 2556 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาข้อมูลสัดส่วนการลาออกของผู้บริหารท้องถิ่นในปี พ.ศ.2554 และ พ.ศ.2556 จะเห็นได้ว่า มีสัดส่วนที่สูงกว่าปกติอย่างมากคือ 16.16% และ 26.21% โดยข้อมูลเชิงลึกในส่วนนี้ผู้วิจัยคงต้องดำเนินการค้นคว้าข้อมูลต่อไป อย่างไรก็ตาม เป็นที่ทราบกันดีว่า ระบบการเลือกตั้งโดยตรงสามารถทำให้เกิดสถานการณ์การหยุดชะงักทางการบริหารได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อผู้บริหารท้องถิ่นไม่มีเสียงข้างมากในสภาท้องถิ่นนั่นเอง และที่น่าสนใจอีกประเด็นหนึ่งก็คือ ถึงแม้โครงสร้างการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสภาท้องถิ่น (ฝ่ายนิติบัญญัติ) นั้นจะมีลักษณะที่ใกล้เคียงกับ Presidential System ที่มีลักษณะของการแบ่งแยกอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารออกจากกัน แต่ในระบบ Presidential System นั้น มักจะกำหนดวาระของฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติไว้ไม่เท่ากัน ตัวอย่างเช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประเทศสหรัฐอเมริกา จะมีวาระในการดำรงตำแหน่ง 2 ปี ในขณะที่ประธานาธิบดีจะมีวาระในการดำรงตำแหน่ง 4 ปี และสมาชิกวุฒิสภามีวาระในการดำรงตำแหน่ง 6 ปี (โดยทุก ๆ 2 ปี จำนวนสมาชิก 1 ใน 3 จะหมดวาระและจะต้องจัดให้มีการเลือกตั้ง) โดยการวางโครงสร้างไว้เช่นนี้ทำให้เกิดการถ่วงดุลอำนาจกันระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติโดยปริยาย แต่ในกรณีของการเลือกตั้งท้องถิ่นของไทยนั้นมิได้จัดให้มีการเลื่อมวาระของฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารในลักษณะดังกล่าว ดังนั้น เมื่อเกิดกรณีที่ผู้บริหารท้องถิ่นไม่มีเสียงส่วนใหญ่ในสภาท้องถิ่น ก็อาจจะทำให้เกิดการหยุดชะงักทางการบริหาร โดยได้วางทางออกไว้ว่า หากเกิดกรณีดังกล่าวในหน่วยการปกครองท้องถิ่นใด ก็ให้สามารถเสนอเรื่องให้ผู้ว่าราชการจังหวัด (ภูมิภาค) พิจารณาตัดสินชี้ขาด ซึ่งเท่าที่ผ่านมา ก็มีกรณีที่สั่งให้ยุบสภาท้องถิ่นและเลือกตั้งใหม่ โดยให้ผู้บริหารท้องถิ่นยังคงดำรงตำแหน่ง หรือในหลาย ๆ กรณี ผู้บริหารท้องถิ่นอาจจะ เป็นฝ่ายที่ลาออกจากตำแหน่ง เป็นต้น

การไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น

ภาพที่ 5 แสดงข้อมูลการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นระหว่างปี พ.ศ.2551-2556 โดยจะเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีสัดส่วนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นสูงที่สุดเมื่อเทียบกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาล (ข้อมูลรวมเทศบาลทั้งสามประเภท)

ภาพที่ 5. แสดงสัดส่วนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นระหว่างปี พ.ศ.2551-2556

ที่มา: ประมวลข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดย ณัฐชัย ชินอรรรถพร. (B.E.2557). การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาด้านหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

เมื่อพิจารณาข้อมูลการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัด จะเห็นได้ว่า ในปี พ.ศ.2551 มีจำนวนประชาชนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอยู่ที่ 64.6% และในปี พ.ศ.2554 จำนวนผู้ใช้สิทธิได้ลดลงเหลือ 53.54% และหลังจากนั้น ได้เพิ่มขึ้นเป็น 56.66% และ 62.16% ในปี พ.ศ.2555 และ พ.ศ.2556 ตามลำดับ โดยปริมาณการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยเฉลี่ยทั้งสิ้นปีนั้นจะอยู่ที่ 59.24% ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด ซึ่งเป็นระดับที่ต่ำกว่าเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล

ในส่วนของเทศบาลนั้น ในปี พ.ศ.2551 มีผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศมนตรีจำนวน 61.24% และจำนวนได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็น 64.3% 65.44% และ 70.18% ในปี พ.ศ.2554 2555 และ 2556 ตามลำดับ โดยปริมาณการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยเฉลี่ยทั้งสิ้นปีอยู่ที่ 65.29% ในส่วนของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลจะเห็นได้ว่า ในปี พ.ศ.2551 มีจำนวนผู้ใช้สิทธิทั้งหมด 74.02% และลดลงเล็กน้อยเหลือ 70.15% ในปี พ.ศ.2554 อย่างไรก็ตาม จำนวนผู้ใช้สิทธิได้เพิ่มมากขึ้นเป็น 75.62% และ 76.87% ในปี พ.ศ.2555 และ พ.ศ.2556 ตามลำดับ โดยปริมาณการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยเฉลี่ยทั้งสิ้นปีอยู่ที่ 74.17%

จะเห็นได้ว่า การไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีระดับที่สูงที่สุดเมื่อเทียบกับเทศบาลและองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยข้อมูลในส่วนนี้ก็ปรากฏในทิศทางเดียวกันกับข้อมูลสภาพการแข่งขันเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในส่วนอื่น ๆ ที่ได้นำเสนอไปแล้วในข้างต้น

บทสรุป

จากข้อมูลการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นระหว่างปี พ.ศ.2555-2557 ทั้งหมดที่ผู้วิจัยได้ทำการประมวล และนำเสนอในบทความนี้แสดงให้เห็นข้อเท็จจริงอยู่หลายประการ โดยในส่วนของข้อมูลจำนวนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในภาพรวมนั้น เห็นได้อย่างชัดเจนว่า หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการผูกขาดการเลือกตั้งหรือการมีผู้ลงสมัครเพียงคนเดียวนั้นเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้น และปริมาณหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการผูกขาดการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นนั้นได้มีปริมาณที่ลดลงอย่างต่อเนื่องระหว่างปี พ.ศ. 2555-2557 ซึ่งในปี พ.ศ.2557 สัดส่วนของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการแข่งขันระหว่างผู้สมัครตั้งแต่สองคนขึ้นไปก็มีสัดส่วนถึง 86.3% และเมื่อจำแนกข้อมูลตามประเภทของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วจะเห็นได้ว่า พื้นที่ที่มีสัดส่วนของการมีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งจำนวนสองคนขึ้นไปมากที่สุด หรือกล่าวได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีทางเลือกให้แก่ประชาชน คือพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด ส่วนพื้นที่ที่มีเปอร์เซ็นต์ของการผูกขาดการเลือกตั้งมากที่สุดคือ พื้นที่ของเทศบาลเมือง และเทศบาลนคร อย่างไรก็ตาม ก็เป็นที่น่าสังเกตว่า การผูกขาดการเลือกตั้งมีแนวโน้มที่ลดลงในหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภท และเมื่อจำแนกข้อมูลเป็นรายภาค ยิ่งจะเห็นได้ว่า มีความน่าสนใจ กล่าวคือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ มีสัดส่วนของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการแข่งขันกันในการชิงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นมากที่สุด ในขณะที่ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก มีสัดส่วนของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการผูกขาดการเลือกตั้งมากที่สุด อย่างไรก็ตาม ข้อมูลการเลือกตั้งทั้งสามปีก็ได้แสดงให้เห็นชัดเจนว่า สัดส่วนของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นจำนวนสองคนเป็นสัดส่วนที่สูงที่สุดในทุก ๆ ภาค

เมื่อมีการจำแนกข้อมูลตามเพศ จะเห็นได้ว่า เพศหญิงจะมีสัดส่วนของการชนะการเลือกตั้งเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในกรณีที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งจำนวน 3 และ 4 คน อย่างไรก็ตาม เมื่อมีผู้สมัครรับเลือกตั้ง 5 คน สัดส่วนของเพศหญิงที่ชนะการเลือกตั้งได้ลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี พ.ศ.2555 และ พ.ศ.2556 และเมื่อมีผู้สมัครแข่งขัน 6 หรือ 7 คน เพศหญิงแทบจะไม่ชนะการเลือกตั้งเลย ดังนั้น ผลการประมวลข้อมูลในส่วนนี้ทำให้เราได้ทราบคร่าว ๆ ว่า ผู้หญิงอาจจะมีโอกาสในการชนะการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเพิ่มขึ้น หากแข่งขันในสถานการณ์ที่มีผู้ลงสมัครเพียงคนเดียว ผู้สมัครสามคน และสี่คนนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาข้อมูลสัดส่วนของจำนวนผู้ลงสมัครทั้งหมดในแต่ละเพศเทียบกับสัดส่วนที่เพศนั้น ๆ ชนะการแข่งขัน (ในกรณีที่มีผู้แข่งขันสองคนขึ้นไป) ปรากฏว่า ข้อมูลเฉลี่ยสามปีแสดงแนวโน้มที่เป็นไปในทางเดียวกัน กล่าวคือ สัดส่วนโอกาสของเพศชายที่ชนะการเลือกตั้งจะสูงกว่าเพศหญิงอยู่พอสมควรในหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้สมัครสองคน (ชาย 50.36% หญิง 42.91%) และในหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้สมัครสามคน ข้อมูลเฉลี่ยสามปี สัดส่วนโอกาสของเพศชายที่จะชนะการเลือกตั้งจะสูงกว่าเพศหญิงอยู่เพียงเล็กน้อย และที่น่าสนใจคือ ในหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้สมัครสี่คน โอกาสของเพศหญิงที่จะชนะการเลือกตั้งกลับสูงกว่าเพศชาย

เมื่อพิจารณาข้อมูลร้อยละความห่างเฉลี่ยระหว่างคะแนนเสียงที่ผู้ที่ชนะการเลือกตั้งได้รับ เทียบกับคะแนนเสียงของผู้ที่แพ้การเลือกตั้งที่ได้คะแนนเสียงในลำดับรองลงมาของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทแล้วจะเห็นได้ว่า ระดับความเข้มข้นของการแข่งขันเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในภาพรวมของแต่ละปี

อาจจะไม่แสดงภาพที่ชัดเจนนัก อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาระดับการแข่งขันของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยจำแนกตามประเภทหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วพบว่า การแข่งขันเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเข้มข้นสูงยิ่งกว่าเทศบาลเมือง เทศบาลนคร และองค์การบริหารส่วนจังหวัด จึงพอสรุปได้คร่าวๆ ว่า ยิ่งสภาพของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นเมืองใหญ่มากขึ้นเท่าใด ระดับความเข้มข้นในการแข่งขันเพื่อชิงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นยิ่งมีน้อยลงเท่านั้น ดังข้อมูลปรากฏให้เห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลซึ่งเป็นเขตพื้นที่ที่มีความเป็นชนบทเป็นส่วนใหญ่ กลับมีสภาพการแข่งขันชิงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นที่เข้มข้นกว่าเขตท้องถิ่นที่มีความเป็นเมือง เช่น เทศบาลนคร และในส่วนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งครอบคลุมเขตพื้นที่ทั่วทั้งจังหวัดนั้น มีระดับความเข้มข้นในการแข่งขันชิงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นน้อยที่สุดในบรรดาหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่น ๆ และหากพิจารณาข้อมูลร่วมกับข้อมูลจำนวนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละประเภทแล้วก็จะเห็นว่าแนวโน้มที่เป็นไปในลักษณะเดียวกันคือ องค์การบริหารส่วนตำบลมีสัดส่วนของจำนวนหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งสองคนขึ้นไปมากที่สุด

เมื่อพิจารณาข้อมูลของระดับความเข้มข้นในการชิงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นโดยแยกเป็นรายภาค จะเห็นได้ว่า ภาคที่มีการแข่งขันที่เข้มข้นสูงที่สุดคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ รองลงมาคือ ภาคตะวันตกและภาคเหนือ ส่วนภาคกลางและภาคตะวันออกจะเป็นภาคที่มีระดับความเข้มข้นในการแข่งขันชิงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นน้อยที่สุด และหากพิจารณาข้อมูลจำนวนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเขตการปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคต่าง ๆ แล้ว ก็ก็จะเห็นแนวโน้มที่เป็นไปในทางเดียวกัน กล่าวคือ ภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีสัดส่วนของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นสองคนขึ้นไปที่สูงที่สุดด้วย

สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ เมื่อพิจารณาข้อมูลความเข้มข้นในการแข่งขันเพื่อดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นโดยจำแนกตามเพศ จะเห็นได้ว่า ในภาพรวมผู้ชนะการเลือกตั้งที่เป็นเพศชายต้องเผชิญกับความเข้มข้นสูงในการแข่งขันชิงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นมากกว่าผู้ชนะเพศหญิง และเมื่อจำแนกข้อมูลในส่วนนี้ออกเป็นรายประเภทของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วพบว่า ในเขตเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และองค์การบริหารส่วนตำบล ผลก็เป็นไปในทางเดียวกัน กล่าวคือ ผู้ชนะการเลือกตั้งที่เป็นเพศชายต้องเผชิญกับความเข้มข้นสูงในการแข่งขันชิงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นมากกว่าผู้ชนะเพศหญิง อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาข้อมูลของเทศบาลนครและองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปรากฏว่า ผู้ชนะการเลือกตั้งที่เป็นเพศหญิงกลับต้องเผชิญกับสภาพการแข่งขันเพื่อชิงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นที่เข้มข้นกว่าเพศชาย จากข้อมูลดังกล่าวจึงสามารถสรุปได้ว่า ในหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นเมืองสูง (เทศบาลนครและองค์การบริหารส่วนจังหวัด) ผู้ที่ชนะการเลือกตั้งที่เป็นเพศหญิงเผชิญกับระดับการแข่งขันเพื่อชิงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นที่เข้มข้นสูงยิ่งกว่าผู้ที่ชนะการเลือกตั้งที่เป็นเพศชาย อย่างไรก็ตาม ในหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นชนบท เช่น เทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ชนะการเลือกตั้งที่เป็นเพศหญิงเผชิญกับความเข้มข้นสูงในการเลือกตั้งน้อยกว่าผู้ชนะการเลือกตั้งที่เป็นเพศชาย

ในส่วนของคุณข้อมูลสาเหตุที่จัดให้มีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นนั้นพบว่า หากพิจารณาข้อมูลสาเหตุที่จัดให้มีการเลือกตั้งในกรณีที่ไม่ปกติ (เช่น การลาออกของผู้บริหารท้องถิ่น เสียชีวิต ถูกสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง ถูกเพิกถอนสิทธิ) อยู่ที่ 11.8% ในปี พ.ศ.2550 และลดลงเหลือ 6.1% และ 6.81% ในปี พ.ศ.2551 และ พ.ศ.2552 อย่างไรก็ตาม สัดส่วนของกรณีที่ไม่ปกติเพิ่มขึ้นเป็น 17.85% 29.51% 17.85% และ 31.68% ในปี พ.ศ.2553 2554 2555 และ 2556 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาข้อมูลสัดส่วนการลาออกของผู้บริหารท้องถิ่นในปี พ.ศ.2554 และ พ.ศ.2556 จะเห็นได้ว่า มีสัดส่วนที่สูงกว่าปกติอย่างมากคือ 16.16% และ 26.21% โดยในส่วนนี้อาจตั้งข้อสันนิษฐานในเบื้องต้นว่า สถานการณ์การหยุดชะงักทางการบริหาร อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ตัวเลขการลาออกของผู้บริหารท้องถิ่นได้เพิ่มมากขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้บริหารท้องถิ่นไม่มีเสียงข้างมากในสภาท้องถิ่น

เมื่อพิจารณาข้อมูลการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่องค์กรบริหารส่วนจังหวัด จะเห็นได้ว่า ปริมาณการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีระดับที่สูงที่สุดเมื่อเทียบกับเทศบาลและองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยข้อมูลในส่วนนี้ก็เป็นที่ไปในทิศทางเดียวกันกับข้อมูลสภาพการแข่งขันเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในส่วนอื่น ๆ

กล่าวโดยสรุป จากการประมวลข้อมูลการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ.2555-2557 พบว่าสภาพการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นส่วนใหญ่ในภาพรวมนั้นมีการแข่งขันกันระหว่างผู้สมัครตั้งแต่สองคนขึ้นไป และการผูกขาดการเลือกตั้งหรือการเลือกตั้งที่มีผู้ลงสมัครเพียงคนเดียวนั้นมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ จะมีสัดส่วนของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้สมัครสองคนขึ้นไปมากที่สุด และเมื่อนำเอาข้อมูลมาจำแนกตามเพศพบว่า สัดส่วนของเพศหญิงที่ชนะการเลือกตั้งจะสูงที่สุดในหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้ลงสมัครสามและสี่คน และเมื่อพิจารณาข้อมูลในส่วนของความเข้มข้นของการแข่งขันพบว่า การแข่งขันการเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล (ซึ่งมีสภาพของความเป็นชนบท) มีความสูสีเข้มข้นกว่าในเขตเมือง เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาลนคร และภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ เป็นภาคที่มีการแข่งขันที่สูสีเข้มข้นมากกว่าภาคอื่น ๆ และเมื่อจำแนกตามเพศก็พบว่า ในภาพรวมนั้นผู้ชนะที่เป็นเพศชายต้องเผชิญกับความสูสีเข้มข้นในการเลือกตั้งมากกว่าผู้ชนะที่เป็นเพศหญิง และเมื่อแจกแจงตามประเภทของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นก็พบว่า ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล ผู้ชนะเพศชายต้องเผชิญกับความสูสีเข้มข้นในการเลือกตั้งมากกว่าเพศหญิงเช่นเดียวกัน แต่ในเขตขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาลนคร เพศหญิงกลับต้องเผชิญกับความเข้มข้นสูสีมากกว่าเพศชาย

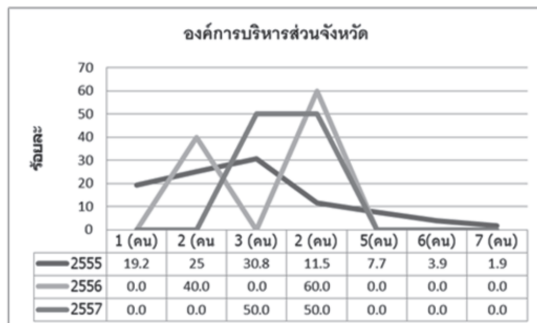
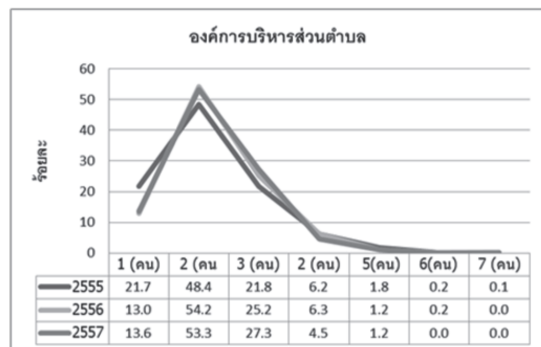
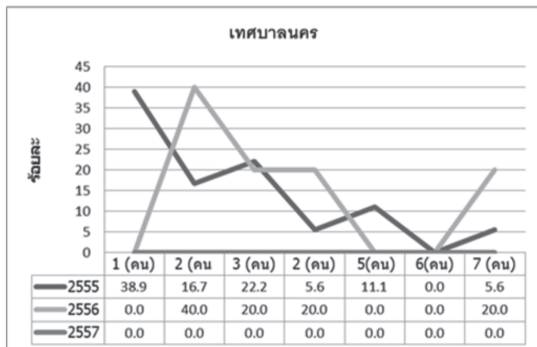
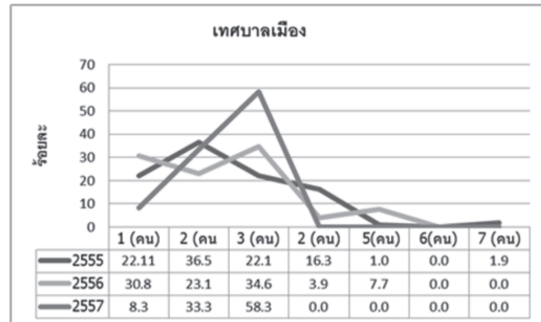
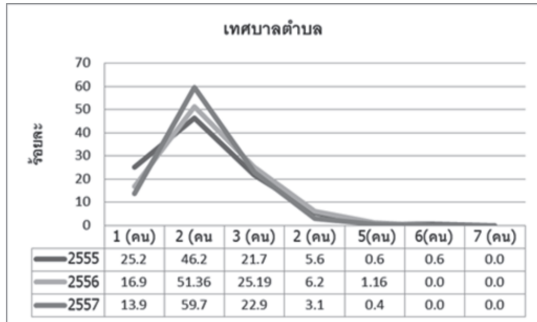
จะเห็นได้ว่า หากมองในภาพรวมแล้ว การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในประเทศไทยนั้น เท่าที่ผ่านมาจวบจนกระทั่งได้ถูกระงับไปในช่วงของการทำรัฐประหารในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2557 ได้สะท้อนการเรียนรู้ การตื่นตัว และกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยอยู่ ณ ระดับหนึ่ง และแนวโน้มค่อนข้างที่จะแสดงภาพที่ค่อนข้างเป็นบวก ไม่ว่าจะเป็นในด้านของจำนวนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง ระดับของการแข่งขัน และจำนวนประชาชนที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตชนบท เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบล ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กในระดับรากหญ้า ดังนั้น การส่งเสริมการเรียนรู้ประชาธิปไตยในส่วนนี้เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด

สิ่งที่เป็นผลพวงที่ได้จากการประมวลผลการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในครั้งนี้คือ ภาพของโอกาสที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นเพศหญิงที่จะชนะการเลือกตั้ง กล่าวคือ เพศหญิงจะมีโอกาสที่จะชนะการเลือกตั้งมากขึ้นในกรณีที่มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดสามหรือสี่คน และในกรณีที่ไม่มีคู่แข่ง โดยหากลงสมัครในเขตเทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล โอกาสที่จะชนะการเลือกตั้งอาจมีเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากเพศหญิงจะเผชิญกับความเข้มข้นสูงในการแข่งขันน้อยกว่าเพศชายในพื้นที่ดังกล่าว รวมทั้งมีระดับของการผูกขาดการเลือกตั้งน้อยที่สุด

References

- Chinatthaporn, N. (B.E.2557). *Political Participation in Voting Turnout of Thailand's General and Local Elections*. Thesis, Master of Public Administration, Graduate School of Public Administration, National Institute of Development Administration.
- Cohen, J. M., & Peterson, S. B. (1999). *Administrative Decentralization: Strategies for Developing Countries*. Sterling, VA: Kumarian Press.
- Chuwaree, A. (2017). *Mod Yuk Krong Kua Ei!! Mor Tor Kor Ham "Pu Borihan Thongthin" Pukkard Tumnaeng Nung Ken 2 Wara Lod Aor Bor Tor Long Krueng Tor Krueng!!* Retrieved February 10, B.E.2561 from <http://news.tnews.co.th/contents/388675>.
- Hague, R., & Harrop, M. (2004). *Political Science: A Comparative Introduction*. New York: Palgrave Macmillan.
- Mahakanjana, C. (2014). Decentralization reforms and social changes in Thai municipal governments. *Thai Journal of Public Administration*, 12(2), 9-35.
- _____. (2016). Thailand's political system: A long, difficult struggle to bring about stable democracy. In Gadavanij, S. (ed.). *Comparative Politics in ASEAN*. Bangkok: ASEAN and Asia Studies Center, National Institute of Development Administration.
- Manor, J. (1999). *The Political Economy of Democratic Decentralization*. Washington, D.C.: The World Bank.
- Thairath Online. (B.E.2560). *Yon Senthang Khanmuang 'Yinglak' Chak Nayok Su Wan Tuk Ok Mai Chub!* Retrieved from <https://www.thairath.co.th/content/1041260>.

Appendix 1. แสดงสัดส่วนของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทที่มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในจำนวนที่แตกต่างกัน

Appendix 5.

เทศบาลตำบล

ระดับการแข่งขันของผู้ชนะการเลือกตั้งที่เป็นเพศชาย

ปี	จำนวน อปท. ทั้งหมด	จำนวน อปท. ที่มี ผู้สมัคร 1 คน	จำนวน อปท. ที่ไม่มี ผู้สมัครคะแนน	จำนวน อปท. ที่มี ผู้สมัครเกิน 2 คน	ผลรวม% ส่วนต่างของความห่างของคะแนนระหว่างคะแนนเสียงที่ผู้ชนะการเลือกตั้งได้รับ เทียบกับผู้ที่แพ้การเลือกตั้งในลำดับถัดไป	ค่าเฉลี่ย
2555	762	185	39	538	8047.5	14.96%
2556	481	79	3	399	6206.7	15.56%
2557	417	61	2	354	5501.8	15.54%
เฉลี่ย 3 ปี						15.35%

ระดับการแข่งขันของผู้ชนะการเลือกตั้งที่เป็นเพศหญิง

ปี	จำนวน อปท. ทั้งหมด	จำนวน อปท. ที่มี ผู้สมัคร 1 คน	จำนวน อปท. ที่ไม่มี ผู้สมัครคะแนน	จำนวน อปท. ที่มี ผู้สมัครเกิน 2 คน	ผลรวม% ส่วนต่างของความห่างของคะแนนระหว่างคะแนนเสียงที่ผู้ชนะการเลือกตั้งได้รับ เทียบกับผู้ที่แพ้การเลือกตั้งในลำดับถัดไป	ค่าเฉลี่ย
2555	67	24	7	36	492	13.67%
2556	35	4	1	30	612.1	20.40%
2557	33	3	1	29	505.2	17.42%
เฉลี่ย 3 ปี						17.16%

เทศบาลเมือง

ระดับการแข่งขันของผู้ชนะการเลือกตั้งที่เป็นเพศชาย

ปี	จำนวน อปท. ทั้งหมด	จำนวน อปท. ที่มี ผู้สมัคร 1 คน	จำนวน อปท. ที่ไม่มี ผู้สมัครคะแนน	จำนวน อปท. ที่มี ผู้สมัครเกิน 2 คน	ผลรวม% ส่วนต่างของความห่างของคะแนนระหว่างคะแนนเสียงที่ผู้ชนะการเลือกตั้งได้รับ เทียบกับผู้ที่แพ้การเลือกตั้งในลำดับถัดไป	ค่าเฉลี่ย
2555	99	23	4	73	1527.8	20.93%
2556	21	8	0	13	177.7	13.67%
2557	10	1	0	9	115.4	12.82%
เฉลี่ย 3 ปี						15.81%

ระดับการแข่งขันของผู้ชนะการเลือกตั้งที่เป็นเพศหญิง

ปี	จำนวน อปท. ทั้งหมด	จำนวน อปท. ที่มี ผู้สมัคร 1 คน	จำนวน อปท. ที่ไม่มี ผู้สมัครคะแนน	จำนวน อปท. ที่มี ผู้สมัครเกิน 2 คน	ผลรวม% ส่วนต่างของความห่างของคะแนนระหว่างคะแนนเสียงที่ผู้ชนะการเลือกตั้งได้รับ เทียบกับผู้ที่แพ้การเลือกตั้งในลำดับถัดไป	ค่าเฉลี่ย
2555	5	0	0	5	103.4	20.68%
2556	5	0	0	5	127.2	25.44%
2557	1	0	0	1	13.8	13.80%
เฉลี่ย 3 ปี						19.97%

เทศบาลนคร

ระดับการแข่งขันของผู้ชนะการเลือกตั้งที่เป็นเพศชาย

ปี	จำนวน อปท. ทั้งหมด	จำนวน อปท. ที่มี ผู้สมัคร 1 คน	จำนวน อปท. ที่ไม่มี ผู้สมัครคะแนน	จำนวน อปท. ที่มี ผู้สมัครเกิน 2 คน	ผลรวม% ส่วนต่างของความห่างของคะแนนระหว่างคะแนนเสียงที่ผู้ชนะการเลือกตั้งได้รับ เทียบกับผู้ที่แพ้การเลือกตั้งในลำดับถัดไป	ค่าเฉลี่ย
2555	17	6	1	10	280.7	28.7%
2556	4	0	0	4	69.8	17.45%
2557	0	0	0	0	0	0
เฉลี่ย 2 ปี						23.08%

ระดับการแข่งขันของผู้ชนะการเลือกตั้งที่เป็นเพศหญิง

ปี	จำนวน อปท. ทั้งหมด	จำนวน อปท. ที่มี ผู้สมัคร 1 คน	จำนวน อปท. ที่ไม่มี ผู้สมัครคะแนน	จำนวน อปท. ที่มี ผู้สมัครเกิน 2 คน	ผลรวม% ส่วนต่างของความห่างของคะแนนระหว่างคะแนนเสียงที่ผู้ชนะการเลือกตั้งได้รับ เทียบกับผู้ที่แพ้การเลือกตั้งในลำดับถัดไป	ค่าเฉลี่ย
2555	1	1	0	0	0	0%
2556	1	0	0	1	13.2	13.2%
2557	0	0	0	0	0	0%
เฉลี่ย 2 ปี						13.2%

